

FINANCIRANJE STANOVANJ

Vedno višji standard članov naše delovne skupnosti se zanesljivo kaže v živem zanimanju za možnosti in pogoje financiranja individualnih gradenj in nakupa stanovanj. Udeleženci natečajev za pridobitev posojil za nakup ali gradnjo niso več le tisti, ki živijo v neprimernih stanovanjskih razmerah; vedno več je takih, ki si želijo iz sedanjih stanovanj v nova, bolj komfortna, ali v lastne hiše. Take težnje so razumljive, saj odsevajo povečano finančno zmogljivost posameznikov in hitro rast življenjskega standarda. Nasprotovanje takšnim željam bi ne bilo v skladu s politiko dobrega gospodarjenja, saj le tako pridobi podjetje pravico do izpraznjenih stanovanj, ki jih potem uporabi za dodelitev finančno in socialno šibkejšim proslcem.

Kaj je bilo v letošnjem letu ali bolje po zaključnem računu za preteklo leto napravljene na področju financiranja gradnje in nakupa stanovanj? DSP oziroma UOP sta potem, ko so bila znana sredstva v ta namen, na predlog komisije za financiranje individualnih gradenj in kadrovske službe, odločila, da se od skupno 1.610.000,00 din dodeli za individualno gradnjo 610 tisoč din in 1.000.000,00 din za nakup stanovanj. Za individualne graditelje je omenjena komisija pri UOP napravila predlog razdelilnika sredstev posameznim proslcem in ga posredovala DS PE-S v dokončno odločitev na podlagi pooblastila DSP oziroma UOP. Posojilo je bilo odobreno 49 individualnim graditeljem. Večina je posojilo že porabila. Omeniti velja, da bo v prihodnje treba najvišjo možno kvoto za dodelitev posamezniku od letošnjih 20.000,00 din prav gotovo povečati, saj je graditev iz leta v leto dražja.

Sredstva za nakup stanovanj v višini din 1.000.000,00 smo vložili v banko na podlagi pogodbe o varčevanju pravne osebe za posojilo. Poiskati je bilo namreč treba takšno obliko kreditiranja, ki bo ugodna tako za bodoče posojilojemalce kot tudi za podjetje. Z januarjem je stobil pri KBH v Ljubljani v veljavo novi pravilnik o stanovanjskem varčevanju. Zaradi dolgoročnega reševanja gradnje in nakupa stanovanj smo v okviru možnosti, ki jih pravilnik nudi, poiskali najustreznejšo rešitev. Sredstva smo s pogodbo o varčevanju vezali za dobo dveh let

in s tem pridobili pravico do posojila v višini 120 odstotkov na enkratno vloženo vsoto. Zakaj prav dve leti? Krajša varčevalna doba bi pomenila precejšen odstotek posojila in krajšo dobo vračanja; daljša doba pa predolgo čakanje na posojilo oziroma na vselitev v stanovanje in negotovost glede možnosti zagotovitve stanovanja zaradi podražitev itd. V dvoletnem obdobju, ki je pred nami, ima delavec, ki si zagotovi posojilo iz teh sredstev, dovolj časa, da si preskrbi sredstva v višini razlike do investicijske vrednosti stanovanja, zagotovi lastno udeležbo pri financiranju in poišče dodatne vires kreditiranja.

Sredstva za nakup stanovanj so bila javno razpisana v obliki natečaja za pridobitev pravice do posojila. Natečaja se je udeležilo 41 ponudnikov, uspelo jih je 36. Vsi uspeli udeleženci natečaja bodo najkasneje do konca julija 1971 lahko sklenili z banko posojilno pogodbo za znesek, ki jim ga je odobril pristojni DS PE-S.

Podjetje bo namreč po končani varčevalni dobi preneslo privarčevana sredstva in posojilo na komisijsko pogodbo. Plačevanje anuitet bančnega posojila prevzame podjetje nase, ker je odplačilni rok le 12 let, kar bi bilo za posameznika prav gotovo prehudo breme. Potrebna sredstva za odplačevanje si bo podjetje zagotovilo iz rednega dotoka prispelih anuitet. Posojilo bo vsak posameznik po pogojih podjetja prejel z rokom vračanja 30 let in 2 odstotnimi letnimi obrestmi.

Vzporedno z dodeljevanjem posojil za nakup in gradnjo stanovanj se vedno ostreje pojavlja problem razdeljevanja nelastniških-najemniških stanovanj, ki jih praznijo posamezni posojilojemalci. Naši samoupravni akti, ki obravnavajo to področje, so točno razdelili pristojnost med posameznimi samoupravnimi organi. Ker bo prišlo v prihodnjem letu do večjih ali manjših sprememb, predvsem kar zadeva pristojnost in pooblastila UO podjetja, je pričakovati tudi morebitno spremembo glede odločanja v stanovanjskih zadevah. Po naših samoupravnih aktih je za dodeljevanje stanovanj pristojen le UO. V praksi pa vidimo, da ta organ večkrat nastopa le kot pritožbeni in nadzorni organ in za dodeljevanje posojil in stanovanj pooblašča posamezne DS PE-S, katerim so stanovanjske potrebe članov njihove samoupravne enote dosti bližje. Le v izjemnih primerih ali takrat, ko to narekuje trenutna korist podjetja, sam dokončno odloča o teh vprašanjih. Morda je tako prav, toda zainteresirani člani delovne skupnosti ne vedo, kam naj vprašajo glede rešitve svojega stanovanjskega problema. To prepuščanje in odvzemanje pravice pristojnosti dodeljevanja posojil ali stanovanj bo treba uzakoniti oziroma prilagoditi naše samoupravne akte ter natančno označiti pristojnost posameznih organov. Dogaja se, da UO več mesecev ne reagira na odločitve posameznih DS PE-S glede dodeljevanja stanovanj, ko pa se za intervencijo odloči in z vsoto pravico sprejme odločitev za posamezni primer, je deležen od članov kolektiva in zainteresiranega DS PE-S kritike in negodovanja, češ saj vendar mi odločamo o tem stanovanju, kaj se pa UO vtika v naše zadeve. Ko bomo dopolnjevali in prilagajali naše samoupravne akte, ne smemo mimo teh problemov, ne da bi upoštevali dejansko stanje in prakso.

Kako se bo v prihodnjih letih odvijalo financiranje gradnje stanovanj? (Nadaljevanje na 12. strani)

INTERESE
ZA NAKUP AVTOMOBILOV

LITOSTROJ - RENAULT

OPOZARJAMO NA OGLAS NA 2. STRANI
IN ČLANEK NA 3. STRANI

O sindikalni članarini

Z željo, da bi seznanili člane sindikata s temi vprašanji, je IO sindikalne organizacije sklenil objaviti celotno delitev sredstev, ki se zbirajo s članarino.

Od vseh članov sindikalne organizacije v našem podjetju je v letu 1968 bilo s članarino zbranih 159.063,88 din ali povprečno 13.255,32 din na mesec.

Celotna sredstva se dele po naslednjih razmerjih:

— Sindikalna organizacija v delovni organizaciji 35 odstotkov
— Mestnemu sindikalnemu svetu in mestnim odborom sindikatov 32 odstotkov

— Republiškem sindikalnemu svetu in republiškim odborom sindikatov (skupaj s skladom za izobraževanje, tisk in raziskave) 24 odstotkov

— Zveznemu svetu sindikatov Jugoslavije in Centralnim odborom sindikatov 9 odstotkov

Denarna sredstva (35 odstotkov članarine), ki ostanejo sindikalni organizaciji v našem podjetju, so glavni vir za financiranje dejavnosti sindikalne organizacije. IO sindikalne organizacije v podjetju razporedi s svojim letnim proračunom na osnovi programa dela, kako se bodo ta sredstva uporabila.

Iz dosedanjih pregledov porabe sredstev je razvidno, da so se sredstva, zbrana s članarino, porabljala za različne dejavnosti, ki jih je organiziral IO sindikalne organizacije in kot dotacije drugim organizacijam in društvom v podjetju.

- Kulturna in prosvetna dejavnost
- Rekreativna
- Izleti sindikalnih podružnic
- Krvodajalske akcije
- Podpore članom sindikata
- Dedek Mraz
- Notranja propaganda
- Upokojenci
- Sprejem tujih delegacij

Dotacije:

Celotni del članarine 35 odstotkov, ki ostane sindikalni organizaciji v podjetju, se deli na dva dela, 25 odstotkov ostane IO za omenjene dejavnosti, 10 odstotkov pa gre v obliki dotacije sindikalnim organizacijam PE-S.

Poleg teh sredstev IO sindikalne organizacije dodeljuje sredstva za aktivnosti:

- Mladinske organizacije Litostroj
- Gasilskega društva Litostroj
- Godbe Litostroj
- Društva prijateljev mladine na terenu
- Planinsko društvo Litostroj

Sredstva Mestnega sindikalnega sveta in mestnih odborov sindikatov v višini 32 odstotkov oziroma 2.775.000 din od zbrane članarine so bila po proračunu za leto 1968 namenjena in porabljena za naslednje:

I. Denarna pomoč nezaposlenim in zaposlenim članom sindikata po pravilniku, ki so ga sprejela tudi sindikalne organizacije — 7,3 odstotka

II. Sofinanciranje aktivnosti sindikalnih organizacij, ki nimajo dovolj lastnih sredstev delitev na osnovi pravilnika:

- razne študije, raziskave, literatura in informacije — 3,6 odstotka
- seminarji, posvetovanja in ostale oblike izobraževanja sindikalnega članstva — 6,9 odstotka
- občasno nagajevanje neprofesionalnih voljenih članov organov MSS in MOS za izgubo delovnega časa in opravljanje družbeno političnega dela — 4,5 odstotka
- Skupaj — 15 odstotkov

III. Dotacije, regresivni materialni stroški sindikalnih organizacij in članov sindikata:

- za rekreacijo članstva — 18,8 odstotka
- za razvoj sindikalne dejavnosti sindikalne organizacije, kulturna športna dejavnost in pravna pomoč — 11,7 odstotka
- materialni stroški, časopisi, obrabci za finančno poslovanje itd — 1,5 odstotka
- Skupaj — 31,9 odstotka

IV. Za redno organizacijsko družbeno-politično dejavnost MSS in MOS:

- najemna in vzdrževanje prostorov, inventar, telefon, pošta in ostali materialni stroški — 8 odstotkov
- plenumi, posvetovanja, analize, ankete, študije in organizacija družbenih dejavnosti — 8,4 odstotka
- medobčinska, medmestna in mednarodna sodelovanja — 2,3 odstotka
- organizacija priložnostnih kulturnih in športnih prirediteljev — 2,1 odstotka
- Skupaj — 20,8 odstotka

V. Osebnih dohodkov zaposlenih in nadomestila OD za neprofesionalne politične delavce — 35 odstotkov

Skupaj od I. — V.: 100 odstotkov.

IO sindikata

Foto O. Dolenc: Setev

Naš barometer

Z julijem je sedem mesecev za nami. Kljub temu, da naš barometer nima neposrednega stika z letnimi časi, vseeno opažamo, da se v tej poletni vročini črni stolpci na barometru prav leno pomikajo naprej proti kontrolni črti »58,33 odstotka — julij«. Da, preveč so odmaknjeni od nje, preveč zaostajajo! Poglejmo:

Konec julija 1969 so bili odčitki takile:

Finančna realizacija:		
	%	%
— fakturirana	98,86	55,89
Blagovna proizvodnja:		
	%	%
— skupna	99,43	52,78
— finalizirana	93,74	48,25
— odpremljena	92,24	47,48
Osebni dohodki		
	%	%
— izplačani	98,50	57,10

V prvem stolpcu so navedene odstotkovne vrednosti izpolnitve odgovarjajočih kumulativnih dinamičnih planov; dobri rezultati bi bili tisti nad 100 odstotkov. V zadnjem stolpcu pa so odstotkovne vrednosti izpolnitve celoletnih planov; dobri rezultati za konec julija bi bili tisti nad 58,33 odstotka. Zato ponovno preberimo odčitke, ozirno se na barometer in rzsodimo!

Med črnimi stolpci in pokončno črto »58,33% — julij« je dokaj belega prostora. Kaj to pomeni? To ni nič drugega kot zaostanek, če celoletne plane enakomerno porazdelimo na vse leto tako, da odpadejo na posamezne mesece enake obveznosti. To je zelo strogo preverjanje izpolnjevanja letnih planov in žal moramo ugotoviti, da sta finalizirana in odpremljena blagovna proizvodnja v več kot enomesečnem zaostanku, malo boljši sta skupna proizvodnja in fakturirana realizacija ter končno izplačani osebni dohodki s 57,10 odstotnim (namesto 58,33%) izplačilom tistega denarja, ki je predviden za celo leto.

Ne bo odveč, če si tudi tokrat ogledamo izpolnjevanje planov nekaterih vrst proizvodov oziroma proizvodnih enot. Vzemimo le skupno proizvodnjo, ki jo merimo s tonami. V tem pregledu pa vidimo, da se izpolnjevanje dinamičnega plana skupne proizvodnje v višini 99,43 odstotka,

kar lahko smatramo za zadovoljivo, oziroma izpolnjevanje statičnega plana skupne proizvodnje v višini 52,78 odstotka pokaže v drugačni podobi. Poglejmo!

	%	%
Črpalke	97,36	39,53
Turbine	94,10	31,57
Transp. sredstva	93,47	43,26
Dizel-motorji	81,11	46,90
Cementarne	112,44*	84,87*
Žerjavi, reduktor.	94,46	72,40*
Stiskalnice	151,84*	35,25
Strojni deli	197,55*	92,85*
Orodje	141,55*	82,10*
PE FI	98,59	49,17
PE MO	103,70*	56,98
PE VET	113,57*	66,05*
PE PK	92,17	53,76
Podjetje skupno	99,43	52,76

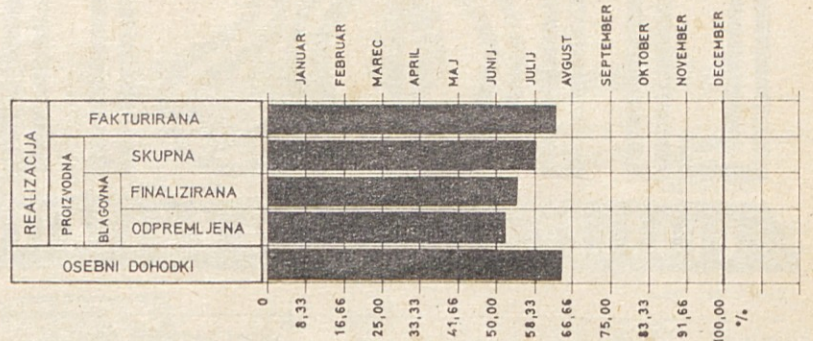
Zadovoljive rezultate smo označili z zvezdico! Zvezdic je premalo.

To naše strogo merjenje rezultatov delno ublaži pomen in namen dinamičnih planov, katere izpolnjujemo nekaj bolje. Toda to pomeni, da smo si za drugo polovico leta zadali večje obveznosti. Kontrolirajmo naše obveze tako alj drugače, na koncu leta se statični in dinamični plani znajdejo na istih vrednostih. Vse želje, spodbude in prisile za čim večjo tonažo med letom pa se preoblikujejo v obračun in v ugotavljanje uspešnosti ter velikosti doseženega dohodka.

Do takrat pa ukrepajmo, da se bodo črni stolpci na našem barometru čim bolj uspešno pomikali proti 100%.

BAROMETER ZA AVGUST

Avgust nas je dohitel. Tako se je dogodilo, da imamo danes dvoje odčitkov pred seboj — za julij in avgust. To je po svoje tudi dobro, ker lahko s primerjanjem ugotovimo, kako se rezul-

tati premikajo iz enega meseca v drugega.

Vključno z avgustom sta dve tretjini leta za nami, izraženo z odstotki pa 66,66. In kakšno je stanje na barometru? Poglejmo!

Odčitki iz barometra pa so konec avgusta 1969 takile:

Finančna realizacija:		
	%	%
— fakturirana	99,00	63,53
Blagovna proizvodnja:		
	%	%
— skupna	97,37	59,97
— finalizirana	90,86	54,92
— odpremljena	86,21	52,11
Osebni dohodki		
	%	%
— izplačani	98,92	65,23

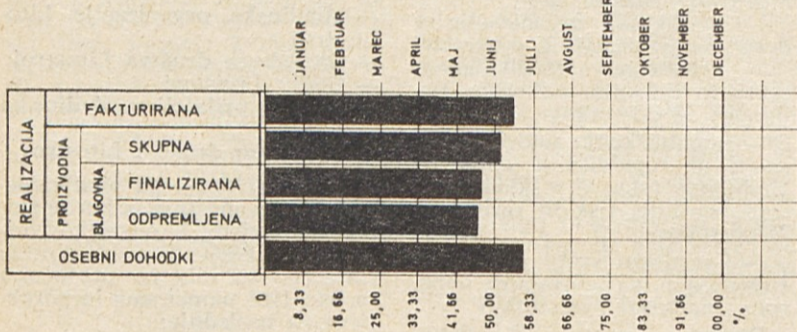
V prvem stolpcu so navedene odstotkovne izpolnitve osemmesečnih dinamičnih planov, v zadnjem stolpcu pa odstotkovne izpolnitve celoletnih planov. Tudi tokrat nobeden od rezultatov ni zadovoljiv. Na barometru namreč nobeden od črnih stolpcev ni dosegel pokončne črte »66,66% — avgust«. Razumljivo, da potem tudi med odčitki ne najdemo 100-odstotnega oziroma 66,66-odstotnega rezultata. In ne samo to. Natančna primerjava z rezultati prejšnjih mesecev nam pove, da se tempo blagovne proizvodnje manjša. Ali je to le sezonski pojav zaradi dopustov?

Jasnejšo sliko od podatka za celo podjetje dobimo, če si ogledamo izpolnjevanje planov nekaterih vrst proizvodov oziroma proizvodnih enot. Vzemimo za primer skupno proizvodnjo:

	%	%
Črpalke	89,00	45,88
Turbine	90,00	38,70
Transp. sredstva	84,75	50,36
Dizel-motorji	85,77	55,62
Cementarne	118,24*	89,25*
Žerjavi, redukt.	86,84	75,82*
Stiskalnice	144,83*	46,03
Strojni deli	177,61*	115,45**
Orodje	135,45*	89,40*
PE FI	95,05	56,19
PE MO	103,49*	64,35
PE VET	110,03*	73,26*
PE PK	91,76	61,17*
Podjetje skupno	97,37	59,97

Zadovoljive rezultate smo označili z zvezdicami. In kateri rezultati so zadovoljivi? Vsekakor tisti, ki jih izpolnjujemo tako, kot smo to predvideli v začetku leta s proizvodnimi plani. Do konca leta so še štirje meseci in rezultati se lahko še bistveno spremenijo. Zaenkrat smo lahko zadovoljni le s proizvodnjo strojnih delov, kjer smo že izpolnili letni plan! Kljub temu, da je bila planirana količina strojnih delov razmeroma majhna, le 200 ton, smo ta uspeh zaznamovali z dvema zvezdicama. In katera vrsta proizvodov bo naslednja, ki bo deležna te pozornosti?

N. V.

LITOSTROJ

RENAULT

VOZILA ZA VSAK OKUS
po izredno ugodnih cenah

	v dinarjih	v dolarjih + Ndin
R 4 simili	20.295.-	1.362.- + 836.-
R 6	27.066.-	1.816.- + 1.115.-
R 8	26.203.-	1.759.- + 1.080.-
R 10	28.205.-	1.893.- + 1.162.-
R 16 GL	34.726.-	2.330.- + 1.430.-
R 16 TS	42.298.-	2.658.- + 1.632.-

V cenah so vključene vse dajatve. Devizna vplačila direktno iz inozemstva ali iz osebnega deviznega računa. Naš devizni račun pri Jugobanki Ljubljana št. 501-620-2-32009-10-3768. Naš tekoči račun številka 501-1-740/4.

Dobavni rok: za dinarska vplačila 60 do 90 dni, za devizna vplačila 15 do 45 dni.

NAROČILA - VPLAČILA - POJASNILA:

LITOSTROJ - RENAULT

prodaja avtomobilov

Ljubljana

Djakovičeva 36

Telefon: 56-021

Sodelovanje Litostroj - Renault

Sedaj, ko smo v LITOSTROJU sredi priprav za pričetek proizvodnje avtomobilov, je čas, da si nekoliko pobliže ogledamo podjetje, s katerim bomo sodelovali in katerega avtomobile bomo proizvajali pri nas.

Leta 1898, v času pričetkov motorizacije je Louis RENAULT v Billancourt, predmestju Pariza, naredil svoj prvi avtomobil. Leto kasneje je že bila ustanovljena avtomobilska družba Bratje RENAULT, katere avtomobil je na cesti Paris-Trouville (200

ni Seine. Letna proizvodnja avtomobilov je v letu 1954 preseгла 200.000 avtomobilov, 1956 leta je RENAULT lansiral model Dauphine, ki jih je na cestah že preko 2.000.000 komadov. Nova tovarna motorjev in menjalnikov je bila končana leta 1958 v CLE-

letu dni je v tem obdobju RENAULT postavil v proizvodnjo 4 modele (R-4, Caravelle, Estafette in R-8).

Za model R-16 je bilo potrebno postaviti novo tovarno, ki jo je RENAULT končal leta 1965 v Le Havru - Sandouville in v tem letu pričel s proizvodnjo modela R-16. V istem letu se je začela tudi proizvodnja R-10.

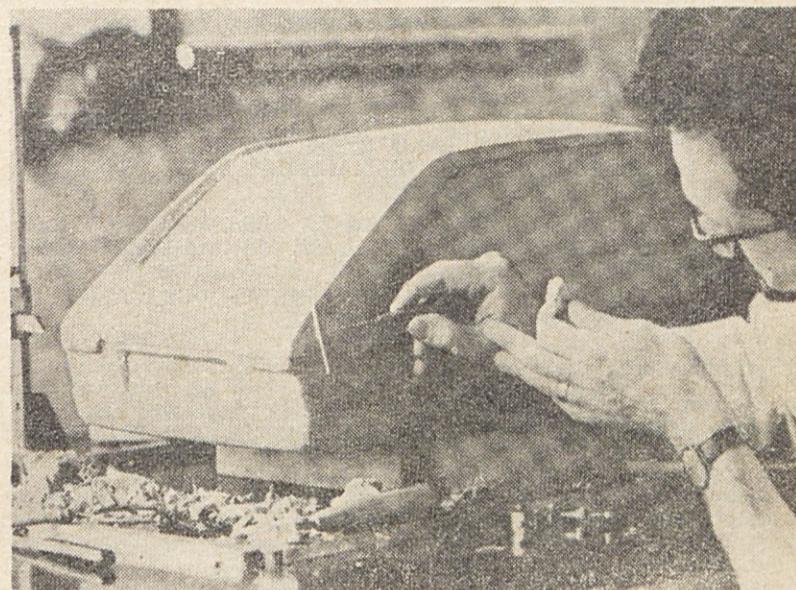
V naslednjih letih je RENAULT prodiral predvsem v tujino in dosegel velike sporazume na Vzhodu (v Sovjetski zvezi, Romuniji, Bolgariji in na Madžarskem). Leta 1966 je bil podpisan tudi sporazum RENAULT-PEUGEOT in tako je ta skupina postala tretji največji proizvajalec avtomobilov v Evropi (za VW in FIATOM). Končno je RENAULT v letu 1967 dosegel proizvodnjo 800.000 vozil.

Dandanes RENAULT proizvaja avtomobile v glavnem v štirih velikih tovarnah, ki so vse na črti Pariz—morje ob reki Seini.

BILLANCOURT je najstarejša in še danes glavna tovarna. Leži ob Seini v predmestju Pariza in na otoku Seguin. Obsega 640.000 kvadratnih metrov pokritih proizvodnih prostorov in ima 31.000 zaposlenih. Njena prva naloga je proizvodnja avtomobilov R-4.

FLINS je oddaljen 40 km iz Pariza in je najmoderneje urejena tovarna karoserijskih delov in montaže. Razpolaga s 182 stiskalnici na linijah za izdelavo karoserijskih delov in ima 550.000 kvadratnih metrov pokritih proizvodnih prostorov. V tovarni izdelajo 1.000 vozil na dan. V prostorih za površinsko obdelavo materiala obdelujejo material za vse tovarne RENAULT.

ONU, 128 km iz Pariza. V letu 1959 je RENAULT proizvajal dnevno več kot 2.000 vozil Dauphine. Čez dve leti, leta 1961 je RENAULT pričel s proizvodnjo modela R-4, ki je dosegel število

Oblikovanje modela »R-16«. Tudi pri Renaultu so zaposleni modelarji.

CLEON obsega proizvodnjo motorjev in menjalnikov ter livarno aluminijastih delov. Pokritih prostorov ima 135.000 kvadratnih metrov in zaposluje 4.500 ljudi.

LE HAVRE — SANDOUILLE je najmlajša tovarna in v njej montirajo model R-16 iz delov in sklopov, ki prihajajo iz drugih tovarn. Tovarna ima 145.000 kvadratnih metrov in zaposluje 4 tisoč delavcev.

Poleg naštetih tovarn ima RENAULT še nekatere v Franciji, ki izdelujejo avtomobilske ali druge dele in 26 tovarn drugod

po svetu, ki proizvajajo ali montirajo RENAULTOVE avtomobile.

Seveda taka proizvodnja zahteva obsežno prodajno in servisno organizacijo: RENAULT ima v Franciji in v svetu blizu 10.000 prodajnih in servisnih točk!

Sedanji program proizvodnje osebnih avtomobilov obsega R-4, R-6, R-8, R-10 in R-16 z določenimi izpeljankami. Pogodba, ki smo jo sklenili, nam dovoljuje proizvodnjo vseh teh modelov in organizirali jo bomo tako, da bomo lahko zadovoljili našega kupca, ki je že doslej posegal po avtomobilih te proizvodnje.

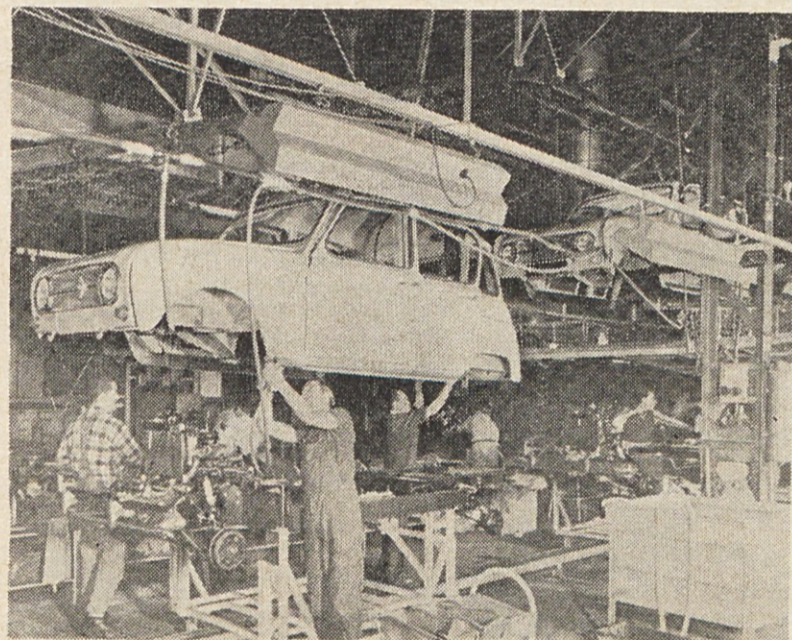

Prvi povojni model »4 CV«

km) v dirki zmagal s povprečno hitrostjo 45 km na uro. V letu 1903 je Renaultova tovarna že pokrivala 25.000 kvadratnih metrov površine, imela 600 zaposlenih in je izdelala 1500 avtomobilov. Med prvo svetovno vojno je bila proizvodnja avtomobilov ustavljena in v tovarni so izdelovali prve tanke. Po vojni se je proizvodnja avtomobilov nadaljevala. Leta 1925 je bila dokončana nova tovarna na otoku Seguin v reki Seini, ki obsega 117.000 kvadratnih metrov in ki pomeni pričetek proizvodnje v velikih serijah. Istega leta so vozila RENAULT na gosencih prevozila Afriko. Tik pred drugo svetovno vojno je RENAULT izdeloval 250 vozil na dan, poleg tega pa še traktorje, kamione, motorje in avione. Poleg tega je imel svoje pločvinarne in jeklarne ter tovarne avtomobilskega pribora. V tovarni je bilo zaposlenih že 40.000 ljudi.

V drugi svetovni vojni so bile tovarne porušene skoraj v celoti. Po vojni so postale državna tovarna in leta 1947 je bil lansiran avto 4 CV (slika), ki je postal zelo popularen in so ga izdelali več kot milijon komadov. Videvali smo ga tudi na naših cestah. Zaradi povečanega obsega proizvodnje je RENAULT pričel z decentralizacijo tovarn in v 1950 leta z izgradnjo velike tovarne karoserij in montaže v FLINSU, 40 km iz Pariza v dolini

ONU, 128 km iz Pariza. V letu 1959 je RENAULT proizvajal dnevno več kot 2.000 vozil Dauphine. Čez dve leti, leta 1961 je RENAULT pričel s proizvodnjo modela R-4, ki je dosegel število

Montaža modela »R-4«

1.000.000 v manj kot petih letih. Tega leta je RENAULT imel že 65.000 zaposlenih in je izdelal 500.000 avtomobilov. V manj kot

NAULT. Tu je tudi osrednje skladišče rezervnih delov in odpreni oddelek za vse modele avtomobilov. Ima 10.000 zaposlenih.

Priznanje za koristne predloge

Na 6. redni seji 24. 7. t.l. je UOP na predlog SDE FI in svoje komisije za tehnične izpopolnitve in koristne predloge sklenil nagraditi tov. Nikolo Skeledžića s 1.500 din za vrsto koristnih predlogov, ki jih je nagradjenec predlagal.

Zakaj ta sklep samoupravnih organov podjetja posebej omenjamo?

Tov. Skeledžić je naš dolgoletni sodelavec, zaposlen na pehalnem stroju v težki obdelavi. Med dolgoletno zaposlitvijo je izvršil nešteto del na obdelovancih za vse vrste naših proizvodov, ki so bili tako zasnovani, da jih je bilo potrebno pehati. Med to prakso — kjer si je pridobil bogata izkustva — se je srečeval z vrsto delovnih, tehnološko-obdelovalnih težav, katerih reševanje oziroma izboljšanje ni prepuščal le drugim, ampak se jih je tudi samostojno loteval.

Plod njegovega razmišljanja so naslednji stalni in začasno prirejeni pripomočki, ki so bili doslej že mnogokrat uporabljeni: gibljiva podloga za obdobjno ali koordinatno obdelavo večjih obdelovancev, prizma za vpetje pehalnih palic za notranje pehanje daljših obdelovancev, pehalna vrtljiva glava in zaporni elementi te glave, element vrtalne palice, ki omogoča pehanje utorov z izhodom v slepih luknjah, vpe-

njalna glava z noži za izdelavo toleriranih utorov, pripomoček za notranje in zunanje merjenje utorov in priprava za pehanje okroglin.

Z njimi si je nagradjenec izboljšal delovne pogoje, prispeval je k skrajšanju tehnoloških časov, odpravil je pogosto izdelavo posebnega orodja. Vse to prispeva k pocenitvi tehnološke operacije in k sprostitvi kapacitet stroja.

Poleg omenjenega je posebno razveseljivo dejstvo, da tov. Skeledžić pri izvrševanju svojih dolžnosti v neposredni proizvodnji stalno razmišlja o še bolj izpopolnjenem, še boljšim postopkom dela, kar je — žal — premalo pogost pojav med izvajalci del.

Zato naj bodo te vrstice poleg zahvale tov. Skeledžiću za dotedanje sodelovanje namenjene tudi ostalim našim sodelavcem vseh obratov podjetja kot spodbuda za podobno obliko dela. Predloge naj avtorji predložijo odgovornim komisijam samoupravnih organov. Mče

RENAULTOVE tovarne v dolini Seine: Le Havre — Sandouville, Cléon, Flins in Billancourt

Malo jih dobimo - še manj obdržimo . . .

SKORAJ NE OPAZAMO VEČ, DA FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO IN STROJNI ODDELEK TSS V LJUBLJANI LETNO USPOSABLJATA LEPO ŠTEVILO MLADIH STROKOVNJAKOV.

SOS PRIHAJA IZ MAJHNEGA, TODA POMEMBNEGA ODDELKA, KI JE TAKO STAR KOT LITOSTROJ SAM. BREZ ZADOSTNEGA PODMLADKA SE PREHITRO STARA NJEGOV STROKOVNI POTENCIAL.

TAKO KOT PROJEKTIVA ZA OPREMO HIDROELEKTRARN BI LAHKO ZAJOKAL SE MARSIKATERI ODDELK LITOSTROJA . . .

LOTIMO SE Z VSO RESNOSTJO VPRASANJA, KI POMENI ZA PODJETJE »BITI ALI NE BITI«!

Šef odseka detajlira

Detajliranje, kot imenujemo pripravo delavniških risb za posamezne strojne dele po predloženem osnutku, je prva in osnovna dejavnost, ki jo je treba obvladati v konstrukciji in projektivi. Z detajliranjem pričneta mlad tehnik in inženir svojo strokovno pot. Z detajliranjem se uživata v delovno okolje in spoznata do obisti stroje, ki bodo izdelani po njihovih risbah. Ko postaneta tako večša risanja, da hitrost roke prekaša hitrost misli, sta zrela za delo naslednje stopnje: samostojno oblikovanje strojnih delov, ki privede do samostojnega snovanja strojev v celoti.

Detajliranje pomeni torej predhodno zaposlitev, ki traja po neopisanem pravilu pri tehniki 5 do 8 let, pri inženirju 1 do 2 leti. Če traja dlje, postane nezanimivo in človeka z normalnimi ambicijami lahko samo zamori. In naša stvarnost?

V skupini za pripravo delavniške dokumentacije za turbine HE Orlovac je najmlajši detajlist inženir I. stopnje star 33 let s 15 leti delovnega staža (inženir 33/15).

V odseku za hidromehansko opremo detajlira samo šef (inženir 38/20), detajlirata dva njemu strokovno najbližja sodelavca (inženir 36/18 in diplomirani tehnik 39/18).

Lahko bi še in še naštevati primere podobnega razkošja, ki si ga dovoljujemo. Kaj hočemo? Zaradi pomanjkanja mlajših ljudi ni druge poti, če naj bo dokumentacija izdelana v roku.

Neizravnanе borbe

Skoraj vedno, kadar koli gre za težja strokovna vprašanja, se mora osamljeni Litostrojec — še sreča, če je diplomirani inženir — »spoprijeti« s številčno močnejšo skupino interesenta, kupca, investitorja, pogonca, prevzemalca ali kakorkoli se že imenuje naš strokovni »nasprotnik«. Jug ljubi množičnost, alergičen je na pomanjkanje akademskih nazivov, zato nam očita našo skromnost in si na številu in kvalifikaciji naših ljudi ustvarja predsodek o izdelkih Litostroja.

Primer prevzemanja spirale za HE Split je odjeknil zunaj in znotraj podjetja: nasproti številni skupini investitorja in prevzemalca, ki so jo sestavljali univerzitetni profesorji in diplomirani inženirji, je Litostroj lahko postavil dva tehnika . . .

Oktober 1964 sta se nekaj dni mudila v Litostroju tov. Igor Time in Valentin Orlov, oba inženirja iz Leingrada. Pogovarjali smo se o vprašanjih izdelave vodnih turbin. Ob pregledovanju seznama v Litostroju izdelanih turbin sta se čudila majhnemu številu našega tehničnega kadra. Začudila sta se tudi nad razmeroma majhnim obsegom statičnega računa za turbine HE SDI. Dejala sta, da bi pri njih tak račun obsegal vsaj dve zajetni knjigi in da bi pri tem sodelovalo vsaj 20 inženirjev. — Pri nas sta opravila delo in prevzela zanj odgovornost 2 inženirja . . .

Tudi takih primerov bi lahko naštevali še več. Zakaj?

Ljudi je vedno manj

Še pred 15 leti so bile dolžnosti projektive mnogo manjše, kot

so dandanes. Delavniška dokumentacija je bila preprostejša. Prednaročil materiala nismo poznali, niti tehniških in tehnoloških pogojev za prevzem. Poleg tega je del dokumentacije za turbine prihajal iz tujine. Ponudb še nismo delali, posli so prihajali v hišo »po planu«. Komercialna ni potrebovala naše pomoči, saj tudi sama skoro ni bila potrebna. Kupci in investitorji so bili strokovno šibki.

Takrat nas je bilo 50 in vsi smo bili polno zaposleni. Res, nismo bili še izurjeni, toda to pomanjkljivost smo več kot nadoknadili z mladostnim navdušenjem. Delali smo ob deskah od jutra do večera, ne da bi se kaj prida zanimali za dohodke. Časi so bili takrat pač drugačni. Nekateri med nami so začeli čas prehitovati. Spoznali so, da je drugod mogoče več zaslužiti in to pogosto z manj dela, predvsem pa z manj odgovornosti. Pričeli so odhajati.

Prihajali so tudi novi, takrat in v kasnejših letih, toda odšlo jih je vedno več kot prišlo. Odhajanja ni bilo mogoče zaježiti. Ljudje so se nasploh menjavali precej živahno. Za zadnjih 5 let pa lahko rečemo, da je celo živahnost prihajanja in odhajanja popustila. V tem času smo namreč dobili le 3 dipl. tehnike in 6 dipl. inženirjev, odšli pa so 4 dipl. tehniki in 5 dipl. inženirjev.

Zagrešili smo veliko napako, da ob prvih pojavih odhajanja dragocenega konstruktersko-projektantskega kadra nismo dovolj glasno zatrobili alarma, temveč smo s starim jedrom, ki je ostalo, vlekli naprej, tako kot vlečemo še danes. V poslednjo glavo bi morali vcepiti spoznanje, da sta sposoben konstrukter in projektant ključ za rast in uspevanje podjetja in da so ljudje tisti, ki sestavljajo tovarno, ne pa stroji, stavbe, mize in stoli . . . Z vsakim človekom, ki je odšel, smo izgubili del tovarne!

Izgubili smo ogromno! Odšli so sposobni tehniki z 10 do 15 leti konstrukterskih izkušenj (eden med njimi za skladiščnika k trgovskemu podjetju), odšli mladi nadarjeni inženirji. Predolga je njihova vrsta za naštevaje. Mnogi med njimi so se uveljavili drugod, nekateri celo povzpeli pod sam evropski strokovni vrh. Dvema doktorjema znanosti je dala snov za njuni disertaciji problematika gradnje vodnih turbin in pojavi, ki so z njo v zvezi. Oba smo izgubili . . . Izgubili tudi njuna naslednika, izredno talentirana mlada inženirja.

Kako avtoritativno bi lahko nastopal Litostroj, če bi jim znali nuditi pogoje za delo in jih ohranili med nami!

Določena fluktuacija je res neizbežna, normalna in celo potrebna. Toda če se oddelek stalno manjša in omejuje na staro jedro, potem je to skrajno negativen pojav. Trenutno nas je samo še 35 . . .

Kvalifikacijska sestava pod lečo

Če ne upoštevamo risarke in administratorke, ima projektiva HE danes takole kvalifikacijsko sestavo:

tehnik	4	11 %
diplomirani tehniki	15	43 %
inženirji	10	29 %
diplomirani inženirji	6	17 %
Skupno	35	100 %

povprečna starost 36,3 let
povprečna delovna doba 14,1 let.

Sestava sama je glede na potrebe dela v redu in ji ni kaj očitati. Manj zadovoljni smo lahko s povprečno starostjo, ki je že previsoka (pri tehničnih ekipah, ki so pripravile pot na Mesec: približno 26 let!).

Še pred nekaj leti kvalifikacijska sestava ni bila tako ugodna. Zboljšali smo jo s študijem I. stopnje, ki ga je za svoje tehnike organiziral Litostroj s fakulteto za strojništvo. Pobudniki in organizatorji tega študija zaslužijo vse priznanje. Še večje priznanje pa smo dolžni študentom samim, ki so poleg nezmanjšanih dolžnostih svojih delovnih mest našli voljo in čas za teoretsko poglavitje svojega strokovnega znanja, pridobljenega na TSS in utrjenega s približno 15 letnim delom za konstrukcijsko desko v Litostroju. Njihova krivda seveda ni, da povprečne starosti v oddelku niso mogli zmanjšati.

Podobno je z diplomiranimi tehniki. Med novimi, ki smo jih dobili v zadnjih 5 letih in ki so pri nas tudi ostali, sta dva zrasla iz kvalificiranega delavca na TSS Litostroja.

Tako se torej ugodna kvalifikacijska sestava prevača v dokaz, da nam redne šole ne dajejo niti tehnikov niti inženirjev in da ostajamo brez mladostne svežine in zanosa.

Kam to pelje?

Na projektivo gleda vsakdo s svojega stališča. Prodaja in izvoz vidita v njej izdelovalca ponudbenih projektov ter tehničnega dela ponudbo, pripravljalca podatkov za predkalkulacijo, sestavljalca dopisov tehnične vsebine in morebitnega asistenta pri pogajanjih s kupcem. Nabava pričakuje od nas podatke za naročanje materiala, proizvodnja izdelovalno dokumentacijo, kontrola natančno definiranje prevzemnih pogojev, montaža pogo-

elektrarne Orlovac, Mratinje in Varaždin. Močno dvomimo, da bo za doseganje kratkih rokov za dokumentacijo zadoščalo nadurno delo in predvsem, če ga bodo ljudje še zmogli. Treba je upoštevati, da se človek počasi utruja, posebno, če dela leta dolgo preobremenjen in pod stalno napetostjo.

Preobremenjenost prinaša s sabo nevarnost, da se v naglici v račun prikrade napaka, da bo strojni del zaradi tega med obratovanjem odpovedal in povzročil gospodarsko škodo ali celo človeške žrtve. Tudi pri najpazljivejšem delu se pri taki vrsti proizvodnje, kot je naša, to prav lahko primeri. Da kaj takega došle na naših hidroelektrarnah še nismo doživeli, ne gre zaslugi samo strokovnemu delu, temveč tudi — sreči! Šele tedaj, ko se bo nesreča pripetila, bo konstrukterju jasno in glasno dano priznanje odgovornosti njegovega dela: še bolj osamljen kot pri strokovnih razgovorih bo stal pred sodiščem in se zaman zagovarjal z neustreznimi pogoji dela. Prav na te želimo danes opozoriti, ker silijo konstrukterja in projektanta, da se gibljeta na meji njihovih fizičnih zmogljivosti.

Premajhna zasedenost projektive HE prinaša še težje nevednosti. Med njimi na primer zastajanje za modernimi načini dela. Dandanes »peš« v naprednem svetu nikjer več ne računajo, mi pa imamo le nekaj postopkov programiranih za računalnik. Več jih enostavno ne utegnemo pripraviti zaradi tekočih vsakdanjih dolžnosti. Tudi ne moremo dovolj temeljito zasledovati strokovne literature, čeprav bi bilo potrebno, da bi šefi posameznih odsekov vsaj po dve uri dnevno tiščali nosove v strokovne revije. Nalog se zavedamo, ostajajo pa leta dolgo nerešene.

In končno: če ne bo novih, mladih ljudi, kaj bo z našo turbinsko proizvodnjo, ko bomo starejši odšli? Bo morala zgado-

in se odločijo za tistega, ki jim več nudi.

Dogaja se zato, da odhajajo nekateri v inozemstvo, drugi pa se zaposlujejo v neproizvodnih gospodarskih dejavnostih in v negospodarskih panogah, ker jim tam nudijo višje osebne dohodke, kot bi moglo marsikatero proizvodno podjetje. Kdo bi se torej ukvarjal s proizvodnjo in si nalagal težko odgovornost, če se da drugod bolje zaslužiti brez nje?

Smatramo, da je prav tu nekaj narobe; ne v odločitvah mladih, pač pa v visokih osebnih dohodkih izven proizvodnje. Učili smo se, da pomeni osnovo standarda ustvarjanje dobrin in neštetokrat beremo, da le višja proizvodnost dovoljuje zviševanje osebnih dohodkov. Po tej logiki bi morali torej proizvajalci narekovati družbi višino osebnih dohodkov in voditi na lestvici. Bojimo se, da je pri nas marsikdaj in marsikje prav narobe. Brez osnove v proizvodnji in proizvodnosti neproizvodne in negospodarske panoge neodgovorno zvišujejo svoje osebne dohodke, neupravičeno večajo kupno moč in prispevajo k tako ostro kritiziranemu standardu preko naših možnosti. Standard, v katerem več pojemo kot naredimo, pa je lažen in kratkotrajen. Vodi le do zviševanja cen in razvrednotenja dinarja.

Mar ne bi bila naloga družbene dogovarjanja, da napravimo red v tem pogledu in prenesemo diktiranje višine osebnih dohodkov na proizvajalce? Potem s strokovnimi kadri v proizvodnji ne bi imeli težav; nasprotno, ob bogati izbiri bi z najboljšimi oplemenitili svoje vrste in tako najučinkoviteje gradili trdno osnovo resničnega standarda.

Prepoznati ali prepočasni

V skladu z življenjskimi stroški so se osebni dohodki drugod večali in se še večajo hitreje kot v Litostroju. Ta okoliščina nas silijo, da vsakih nekaj let popravljamo svoj sistem nagrajevanja. Vselej nam da povod za prilagajanje osebnih dohodkov splošnemu nivoju šele odhajanje ljudi, ki so pri nas — glede na možnosti drugod — nezadovoljni s svojimi prejemki. Ko si ob taki priložnosti zamislimo nov sistem nagrajevanja, je višina osebnih dohodkov še konkurenčna glede na ostale ali ima pred njimi celo prednost. Toda preden preide novi sistem razprave v obratnih delavskih svetih in zagleda luč sveta, na svoji prednosti in konkurenčnosti že izgubi.

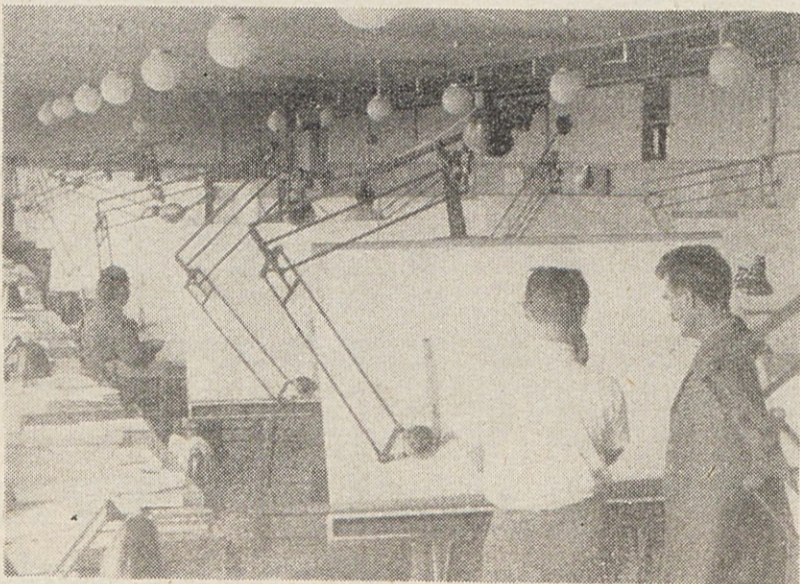
Če bi z večjim poslušanjem za splošno gibanje prejemkov pričneli s korigiranjem osebnih dohodkov prej ali če bi vsaj te akcije izvajali hitreje, bi lahko obdržali in pridobili marsikaterga človeka ter ne bi prišli ob dober glas.

Vodoravna uravnalovka

Navpično uravnalovko smo spoznali kot škodljivo in jo odpravili s tem, da smo ob zadnji spremembi sistema nagrajevanja povečali razpore med osebnimi dohodki v posameznih razredih. Do spoznanja, da nam škoduje tudi vodoravna uravnalovka, se še nismo dokopali, čeprav nam odganja ljudi od hiše.

Vodoravna uravnalovka se v podjetju izraža v izenačevanju vseh strok ne glede na njihovo udeležbo in neposredno odgovornost pri proizvodnji kot osnovni dejavnosti podjetja. Naša tarifna politika ocenjuje enako visoko kot projektante, konstrukterje, tehnologe in druge neposredne proizvajalce tudi stroke pomožnih služb, med njimi celo take, katerih odgovornosti so minimalne ali jih je mogoče opravljati s priučeno brez strokovne kvalifikacije.

Drugo značilnost, ki sodi pod pojem vodoravne uravnalovke,

Pogled v projektivno dvorano HE

sto pomoč naših strokovnjakov na terenu itd. Nihče ne obseže naših dolžnostih v celoti. Nihče ne vidi njihove širine, ki pričinja z imeni novih hidroenergetskih objektov na papirju in sega daleč čez rok, ko postanejo ideje beton in jeklo. Nepoklicani ocenjevalci vrednosti našega dela tudi radi spregledajo njegovo globino in okoliščino, da je pogosto za eno samo stališče ali številko potrebno resno, dolgo trajno in odgovorno delo.

Ob ozkem gledanju se zdi število 35 zadostno, v resnici pa je v projektivi HE za normalno napredovanje dela ljudi odločno premalo!

Premajhno število se najprej izraža v težavah pri pripravljanih tehniških dokumentacijah, ko dobimo več naročil hkrati. Prav tak primer imamo sedaj. Pripravljati moramo risbe za hidro-

vina slovenske industrije napisati, da smo brez pravega zanimanja zanjo omagali pri komaj načeti skledi našega neizkoriščenega hidroenergetskega potenciala?

Glavni vzrok je zunaj podjetja

Vzroki, ki so privedli do pomanjkanja podmladka, imajo svoje korenine zunaj podjetja, v naših splošnih gospodarskih razmerah, v podjetju samem in celo v projektivi HE.

Začnimo naštevaje z vzrokom zunaj podjetja, ki je po naravi najresnejši!

Naše gospodarstvo se živahno razvija. Reforma je prinesla nove poglede. Mlade strokovnjake iščejo domalega povsod in prostih mest zanje je bilo in jih je še vedno dovolj. Mladi inženirji v splošnem niso niti skromni, niti sentimentalni: terjajo svoje

predstavlja faktor, s katerim si vsak mesec reduciramo osebne dohodke. Ta je za vse sektorje in oddelke podjetja enak ne glede na to, koliko je kdo zakrivil, da kazalci, ki faktor določajo, niso dosegli 100%. Za oddelek projektive, ki v redu in v roku odda tehnično dokumentacijo in tako uspešno opravi prvo fazo proizvodnega procesa, pomeni ta faktor krivico! Po drugi strani pa dajemo s takim početjem potuho tistim, ki svoje dolžnosti niso v redu opravili in si zagotavljamo nespremenjene razmere tudi v prihodnje mesece. Tej trditvi v prid govori še skoraj tradicionalna vrednost faktorja med 0,85 do 0,90.

Pomembne malenkosti

Lahko navedemo še nekaj vzrokov, zaradi katerih nimamo mladih kadrov.

Stažiranje je do nedavnega predstavljalo potencialno nevarnost za odhod mladega inženirja in tehnika. Skrbno pripravljen in temeljit pravilnik o stažiranju, po katerem novinec spoznava organizacijo podjetja, delovno okolje in svoje bodoče delovno mesto, je imel usodno napako: začetni osebni dohodki so bili prenizki. Med stažiranjem je novodošli lahko prejel desetine bolj-ših ponudb! Na srečo smo to napako pravilnika odstranili.

V analitski oceni delovnih mest ostajajo neupoštevane nekatere človeške lastnosti, ki so na določenih delovnih mestih poleg kvalifikacije in izkušeni neobhodne. Tako si npr. ni mogoče predstavljati projektanta, ki ni ustvarjalen. Niti ne moremo pogrešati pri njem poguma za prevzem odgovornosti. Brez teh lastnosti bi se izgubljal v sto inaičkah, bil bi neodločen, neekspeditiven in neuporabljiv! Upoštevanje teh kriterijev bi projektanta po vsej pravici dvignilo nad marsikatero drugo delovno mesto.

V tem okviru bi želeli opozoriti na pojav, ki ga na srečo novodošli še ne poznajo, ki pa lahko demoralizira stare in marsikomu pripomore k lažjemu slovesu. Objektivnejša merila za nagrajevanje pogrešamo ob bojazni, da je danih preveč možnosti za osebna »zboksanja« prednosti. S tem športom pa se najbolj utegnejo baviti prav tisti, ki nikoli niso polno zaposleni...

Naš plačilni sistem nagrajevanja tudi nikjer ne upošteva ozke specializacije, ki je ni mogoče uporabiti v drugem jugoslovanskem podjetju. To velja predvsem za projektante HE, katerih dejavnost je lastna samo Litostroju. Ni težko »pogrunderati«, da so pri morebitnem odhodu iz podjetja leta in izkušnje vrzene proč. Tudi ta riziko bi bilo treba plačati!

Zlo se v zlu poraja

Z razčlenjevanjem vzrokov za pomanjkanje mladih kadrov se premaknimo v projektivo HE!

Novinec se znajde med starimi asi. S svoje deske, na kateri prične z detajliranjem, z desne in leve, spredaj in zadaj ne vidi ljudi, temveč stroje, ki bruhajo risbe. Medtem ko se sam še ubada s tehniko risanja in brska po priložnostih, v njegovi okolici ne gledajo nikamor. Vse jim je jasno, vse znajo že na pamet: označbe po JUS, simbole obdelave, šifre prevzemnih postopkov itd. ter samo rišejo, rišejo. Novinec se znajde pod steno, za katero meni, da nanjo nikoli ne bo mogel splezati. Ne vidi lestve, ker ni konstrukterjev z enoletnimi, dvoletnimi, petletnimi izkušnjami, v katerih bi videl svojo pot navzgor. Lestve torej ni, le visoka stena! Novinec dobi kompleks. Reagira tako, kot mu narakuje njegov značaj.

Mirnejši se zapre vase in pri-se odpoved v bojazni, da vsi kažejo s prstom nanj, češ nič ne zna. Razboritejši zabelijo svoj odhod z izjavami o nesposobnosti šefov. Take izjave se jim zde posebno primerne, če ima šef nižjo strokovno kvalifikacijo kot sami. Pri tem spregledajo, da potreba projektive ne more zadovoljiti kvalifikacija na papirju, temveč je potrebna uporabnost

človeka. Kvalifikacija je le pot do uporabnosti. Novi diplomirani inženir se mora v industriji šele učiti. Marsikaj se lahko nauči od svojih starejših sodelavcev, tudi od tehnikov. Te možnosti ne kaže zametovati.

S tem nočemo trditi, da smo v projektivi HE angelčki. Krivda za odhajanje tistih redkih mladih, ki jih dobimo, je tudi na strani starejših sodelavcev. Preobremenjeni z delom in pod pritiskom rokov ne najdejo časa za razgovor z mlajšimi, vselej morda tudi ne primernih besed. Novodošli se počuti še bolj osamljenega.

Sedanji način nagrajevanja tudi pospešuje izoliranost mladih. Skupinski akordi so v splošnem zategnjeni do skrajnosti, tako da lahko nekaj zaslužijo le izkušeni ljudje. Starejši se zato branijo mladih detajlistov, ki še ne naredijo toliko, kot morajo dobiti ob mesecu, in tako žive — po mnenju starejših — od njihovega zaslužka. Taka stališča in mnenja seveda ne pomagajo vključiti novodošlega v kolektiv.

Na obzoru se kaže nov neprijeten pojav: pri starejših se že sliši godrnjanje nad osebnimi dohodki novincev, ki prejemajo zaradi želje, da bi jih obdržali, v poslednjem času nekoliko več kot prej. Pravijo, da to ni prav, češ sami morajo za nekaj več cvenka garati, mladim pa osebne dohodke podarjamo. — Bojimo se, da bo dobronameren ukrep imel negativne posledice.

Dvanajst predlogov

Smatramo, da ni namen podjetja likvidirati turbinsko proizvodnjo čez 5 ali 10 let, ko se bodo sedanji stari kadri pričeli poslovljati iz projektive HE. Kaj takega Litostroj tudi ne more in ne sme storiti. Ne glede na absurdnost take misli ob še dveh tretjinah energetske neizkoriščenih voda Jugoslavije, bi pomenil tak korak grob prekršek proti moralnim obveznostim, ki jih ima podjetje do uporabnikov svojih turbin in nož v hrbet izvoznim prizadevanjem naše industrije investicijske opreme: kjer se danes bavijo z neke vrste proizvodnje, jutri pa ne, tam se ne kupuje!

Pogoj za nadaljnji obstoj in razvoj turbinske proizvodnje je pritegnitev mladih kadrov v projektivo HE. Da jih dobimo in obdržimo, so potrebni vsaj naslednji ukrepi, ki bi koristili tudi drugim oddelkom in Litostroju kot celoti:

1. Planiranje zadostnega števila delovnih mest tehnikov in inženirjev.
2. Več štipendiranja kot doslej.
3. Vsakoletno prirejanje »litostrojskega dneva« na strojnem oddelku TSS v Ljubljani s predvajanjem filmov, predavanji in morebitno zakusko (pismeni predlog projektive HE, da bi ga priredili že letos v aprilu, je običal v labirintu tovarniške administracije!).
4. Vsakoletno prirejanje »litostrojskega tedna« na fakulteti za strojništvo v Ljubljani s predavanji naših strokovnjakov o zanimivostih iz Litostroja (doslej smo litostrojski teden priredili le enkrat).
5. Tesnejša povezava s TSS in fakulteto za strojništvo po

- vseh drugih možnih poteh.
6. Višji osebni dohodki stažistov in začetnikov.
7. Delna korektura pravilnika za nagrajevanje kadra pri izdelavi tehniške dokumentacije za dela, kjer je pravilnik preskorp (npr. hidromehanska oprema in manjše turbine).
8. Upoštevanje novincev v delovnih skupinah projektive s korekcijskim faktorjem za nagrajevanje po pravilniku; vrednost faktorja naj se veča s številom novih ljudi v skupini.
9. Korektura tarifne politike z oblikovanjem objektivnejših meril za nagrajevanje in predvsem z večjim upoštevanjem odgovornosti delovnih mest.
10. Prožnejše prilagajanje nagrajevanja gibanju osebnih dohodkov zunaj podjetja.
11. Pooblastilo glavnemu direktorju, da sme za pridobitev nujno potrebnih izrednih specialistov (matematikov, statikov, hidravlikov itd.) sklepati aranžmaje izven predpisov tarifnega pravilnika.
12. Manj ozkosrčnosti pri obravnavanju osebnih dohodkov, več prizadevnosti pri odpravljanju izmeta!

In še res je ...

Ne trdimo, da je vse prav, kar smo napisali. Naj nam bo oproščeno, če je zagovarjanje interesov ožje skupine morda tu in tam privedlo do zahtev, ki so za celotno podjetje nesprejemljive. Eno je gotovo: večina vprašanj, ki nas žuli v projektivi HE, povzroča težave tudi drugim. Razmišljanja sama torej niso ozka.

Mnogo smo napisali o nagrajevanju. Zadeva ga več kot polovico gornjih predlogov. Pri denarju se pač vse začne in konča! Povoda dajemo torej več kot dovolj za očitek, da nam gre samo za denar. Tak zamašek smo že nekajkrat dobili, ko smo opozarjali na nepravilnosti. Da nas kdo tudi to pot ne bo na kratko odpravil, priznavamo, da nam gre za denar. Ta prepotrebna dobrina je pač taka, da se z njo marsikaj pogladi, omili prenekatera robatot in reši polovico vprašanj. Vendar nam ne gre samo za denar.

Namen članka je, da na primeru projektive HE opozori na vprašanje mladih strokovnih kadrov. Na njih bo Litostroj gradil svojo prihodnost. Zadnji kurirček in zadnja snažilka bi se morala zanimati, če in kako pridobivamo mlade strokovnjake, ker od njih so še kako odvisni njihovi osebni dohodki. S člankom želimo pomagati direktorju projektive do pomladitve in kvalifikacijske izboljšave projektno-razvojnega biroja. Hočemo ustvariti tako mišljenje v tovarni, da bo kadrovski sektor v prihodnje lažje oblikoval uspešnejšo finančno in kadrovsko politiko, ki bo stala mlade strokovnjake privabljal v Litostroj in jim med nami omogočila uspešno udejstvovanje.

Kdor prav tako misli, naj nas podpre, da se učinkoviteje kot doslej lotimo vprašanja, ki je za podjetje več kot aktualno. Kdor misli drugače, naj ne kritizira za vogalom, temveč naj razgrne pred kolektivom svoj načrt in obrazloži, kako si zamišlja rast podjetja brez mladih tehnikov in inženirjev.

L. Šolc, dipl. ing.

Kaj so pisali o nas ...

»Večernje novosti« iz Beograda so objavile 31. 7. pod naslovom »Sraufencigerski — alfa-romeo« naslednjo vest: Ljubljansko podjetje »Cosmos« je poslalo zveznim organom uprave prošnjo za potrditev pogodbe o skupni proizvodnji osebnih avtomobilov s poznano italijansko tvrdko »Alfa-Romeo«.

Položaj: Doslej je dovoljenje za sestavljanje avtomobilov Renault dobil le Litostroj. Medtem so zaprosili za dovoljenje še Agrostroj za avtomobile Saab, nekatera podjetja iz Zadra, Ploč itd.

Sklep: Medtem ko se prošnje za dovoljenje montaže kar vrstijo, je Zvezni izvršni svet sklenil, da bo natančneje preučil oblike in način uvoza s posebnim ozirom na dele za sestavljajno industrijo. V kolikor bi se namreč spremenili dosednji predpisi, bi lahko šla ta podjetja po zlu. Bilo bi nujno potrebno javnosti razložiti, od kdaj naprej in za koga bodo veljali ti novi predpisi. Dobro bi bilo videti, kaj lahko naša podjetja od sestavljajne industrije pričakujejo, kajti v primeru, da jim bodo novi predpisi zavrli predvideno industrijo, bodo imeli izgubo člani kolektiva in naša skupnost.

»Večernje novosti« iz Beograda so 5. 7. 1969 objavile članek z naslovom »Proti montaži avtomobilov«, ki ga ponatiskujemo v celoti.

Burja na tržišču domačih avtomobilov se noče in noče utišati: enega zadnjih protestov proti novim kandidatom za sestavljanje osebnih avtomobilov je slišati v Gospodarski zbornici SR Srbije, podpira pa ga seveda Skupnost proizvajalcev osebnih avtomobilov — »Crvena zastava«, »Tomas« in »Pretis«.

Zdi se nam, da je v tem trenutku protest proizvajalcev upravičen, toda ob tem ne smemo pozabiti, da je na njihove avtomobile treba čakati tudi do pol leta. Proizvajalci trde, da program 10 —12.000 avtomobilov letno (tu je všteta še potencialna montaža) ne zagotavlja potrošnikom ničesar, sami pa tudi ne uspejo nuditi potrošniku več: rok dobave je dolg, rezervne dele pa imajo le za fička in za Fiat 1300. Lastniki ostalih »jugoslovanskih« avtomobilov bodo imeli prav take težave, kot da bi uvozili katerokoli vozilo z vzhoda ali zahoda.

S tem, da se borijo proti Litostroju (Renault), Agrostroju (Saab) in Pločam (Mazda), se borijo za svojo prihodnost. Do leta 1973, ko nameravajo združiti proizvajalci dati na trg 226.000 avtomobilov, bi želeli konservirati kupce in zamrzniti njihove želje, da bi sedli za volan.

Na Soriški planini so si naši delavci nabirali moči in sonca za dolgo, delovno zimo

Fiesa vleče ...

Izmed vseh naših počitniških domov je bil letos počitniški dom v Fiesi najbolj zaželen. V prihodnji številki bomo objavili o tem nekaj zanimivih primerjalnih podatkov; že to pot pa lahko sporočimo, da je to naše letovišče prekoslilo vse dosedanje rekorde.

Stalnih domačih gostov je bilo 1120 (s 7340 nočitvami), tujih gostov pa 160 (s 1600 nočitvami). Za primerjavo naj navedemo podatke iz lanskega leta: domačih gostov 873, tujcev pa 179.

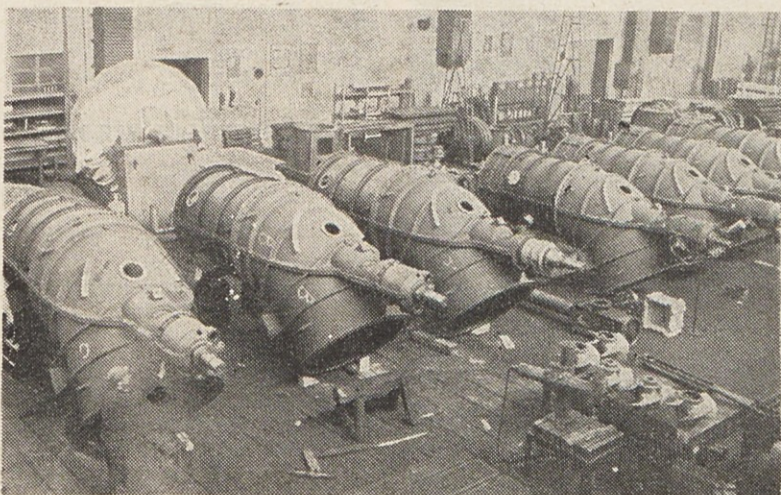
Osebe doma se kljub povečanemu številu gostov in nočitev ni povečalo. Glavna kuharica Rozina z dvema pomočnicama, Pavlo in Antonijo, ena snažilka (Pepca) in dve natakariji (Marta in Miša) so z upravnikom tov. Lojzetom Kocjančičem, pomočnikom Savom in šefinjo bifeja Nando opravili v tem času zares velikansko delo, saj so gostje »pospravili« na dan približno po 45 kg kruha, približno prav toliko mesa, za pijače pa so odšteli nič manj kot štiri in pol milijona dinarjev (vina so potrošili pribl. 2000 litrov, piva 4300 steklenic, Radenske pribl. 1390 steklenic, brezalkoholnih pijač 7500 steklenic, žganih pijač pa: konjaka 41 litrov, brinjevca 14 litrov in encijana 9 litrov).

Ob tako velikem številu gostov in tolikšni potrošnji ni seve nič čudnega, če je bilo toliko različnih želja in vmes tudi nekaj kritike; vendar lahko rečemo, da

so bili vsi letošnji gosti s potrebno zadovoljni. Na drugem mestu poročamo, da so bili za zaključek sezone pogoščeni tudi litostrojski upokojeanci, ki jih je bilo letos prav tako rekordno število in ki so se vsi vrnili v Ljubljano zelo zadovoljni.

Naj še omenimo, da se je ob zaključku sezone sindikalna organizacija našega podjetja s primernim obdarovanjem zahvalila za dosedanje skrbno vodstvo počitniškega doma upravniku tov. Lojzetu Kocjančiču, ki je letos odšel v pokoj in ki je vsa ta leta z največjo ljubeznijo in pozornostjo skrbel za dobro počutje gostov. V imenu vseh neštevilnih gostov, ki so se zvrstili na letovanju v tem našem največjem in tudi najbolj prijaznem počitniškem domu, izrekamo tudi mi tov. Kocjančiču vso zahvalo z željo, da bi s svojimi bogatimi izkušnjami in sposobnostmi še nadalje pomagal pri razvoju tega našega rekreacijskega središča ob morju. Prav tako se zahvaljujemo tudi vsem njegovim sodelavcem in sodelavkam, ki so pod njegovim tovariškim vodstvom z vso potrebno vnemo prispevali k privlačnosti našega največjega počitniškega doma, ki mu bo treba tudi v prihodnje posvetiti vso našo pozornost, saj je letošnje poletje pokazalo, da je kljub svojim razširjenim kapacitetam še zmeraj premajhen za vse naše in zunanje interesente.

Dr. B. V.

Črpalke, izdelane pri nas za črpalne postaje El-Nizam in El-Qalag v Egiptu

OSEBNI DOHODKI

»Zvočni zid je prebit«, bi lahko rekli, kajti že nekaj časa smo želeli, da bi bil povprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega preko 1000.— din. To smo v prvi polovici letošnjega leta dosegli: mesečni povprečni osebni dohodek znaša 1.149,29 din! Če to številko primerjamo z 966,39 din, kolikor je znašal mesečni povprečni osebni dohodek v prvi polovici lanskega leta, ali pa z 990,34 din, kolikor je znašalo lansko letoletno mesečno povprečje, ugotovimo v prvem primeru 18,92 odstotno povečanje, v drugem pa 16,05 odstotno. To je lep uspeh, ki smo ga dosegli z našim delom. Ne bo odveč, če omenimo, da je izplačevanje osebnih dohodkov ves čas potekalo v odvisnosti od poslovnih uspehov — od dosežene skupne proizvodnje in fakturirane realizacije — in da niti v enem mesecu ni bilo »akontacije osebne dohodka na predvidene uspehe«. Zelo lep uspeh bomo dosegli, če bomo tudi v drugi polovici leta gospodarili tako, kajti le previdna in premišljena delitev ustvarjenega dohodka prispeva k stabilizaciji našega položaja.

Osebnih dohodkov smo izplačevali po enotnem pravilniku o delitvi dohodka, osebnih dohodkov in drugih prejemkov. V njem so uzakonjena osnovna merila za našo nagrajevalno politiko. Verjetno nihče ne trdi, da je ta naš pravilnik že idealen zakonik, s katerim smo vsi zadovoljni. Ne! Toda dogovorili smo se, da ga bomo upoštevali, rezultate nagrajevanja po njem pa skrbno spremljali, analizirali, predlagali spremembe in tako sčasoma prišli, prehajali in se vedno bolj približevali k našemu skupnemu dogovoru, kar naš pravilnik tudi mora biti oziroma postati.

Poznano nam je, da že obstajajo nekateri spreminjevalni predlogi, ki pa bodo šli še v javno obravnavo. Tako je prav! Sicer pa v prvi polovici tega leta pravilnik ni doživel nobenih sprememb. V tem članku ne nameravamo napraviti strokovne analize pravilnika, temveč navesti le nekatere podatke, katere smatramo za zanimive in o katerih se največ govori ali vprašuje. Marsikdo bo v teh podatkih našel odgovor ali pojasnilo na njegovo tiho ali glasno vprašanje ali razmišljanje. Na vsak način pa bomo skušali ugotoviti spremembe napram lanskemu istemu obdobju.

Se vedno pereč in aktualen je korekcijski faktor (VP-44). V prvi polovici lanskega leta je znašal 12,25 odstotka, letos pa le še 9,90 odstotka. Za toliko so bili oškrunjeni naši osebni dohodki, ali pa naše obračunske osnove oziroma zahtevki preveliki!

Po posameznih mesecih pa je bil korekcijski faktor naslednji:

	1968	1969
januar	18,60 %	8,60 %
februar	6,70 %	12,30 %
marec	12,00 %	10,00 %
april	16,50 %	8,80 %
maj	9,00 %	12,10 %
junij	11,20 %	9,00 %
povprečje	12,25 %	9,90 %

Potemtakem se želja, da bi v letošnjem letu »vozili« brez korekcijskega faktorja, žal ni izpolnila. K temu pa smo dokaj

pripomogli sami. Kako? Znano je, da smo za leto 1969 planirali 12,66 odstotka več bruto osebnih dohodkov, kot pa je bilo v letu 1968 izplačanih. Po tej logiki bi moral v letošnjem letu korekcijski faktor odpasti oziroma negativni korekcijski faktor bi spremenili v pozitivnega! Seveda pri tem predpostavljamo iste pogoje. Te pa smo žal spreminjali. V mislih nimamo splošne želje po

Vrsta izplačila	Neto din	%	%	%
EC-2	8.098.515,29	39,45	—	107,32
EC-1	6.875.970,29	33,50	—	88,91
Presegi norm	2.704.456,57	13,17	34,62	155,20
Funkc. dodatek	1.323.769,51	6,45	16,94	—
Redni dopust	816.257,63	3,98	10,45	113,32
Težavnostni dodatek	614.504,02	3,00	7,86	140,57
Državni prazniki	585.327,32	2,85	7,50	130,38
Osebna ocenitev	572.319,89	2,78	7,32	—
Nadure (50 %)	498.207,01	2,42	6,37	90,26
Stalnostni dodatek	268.323,80	1,31	3,43	—
Povračila	155.795,84	0,76	2,00	107,10
Terenski dodatek	144.330,46	0,70	1,85	—
Izredni dopust	53.633,96	0,26	0,68	169,82
Nočni dodatek	39.631,67	0,20	0,52	—
Avtokontrola	28.681,71	0,14	0,37	89,49
Razlika do min.	6.807,73	0,03	0,09	—
Korekcijski faktor	2.257.864,51	-11,00	—	90,13
	20.528.668,19	100,00	100,00	114,26

Tabela je prirejena v neto zneskih z ustrezno odstotkovno strukturo najprej odstotkovna struktura vseh vrst izplačil, nato pa še odstotkovna struktura izplačil nad vsoto EC-1 in EC-2. V zadnjem stolpcu pa je navedeno odstotkovno razmerje enakih vrst izplačil letošnjega prvega polletja napram prvemu polletju leta 1968. Primerjali smo samo tiste vrste izplačil, ki so primerljiva. Razumljivo, da vrednosti nad 100 odstotkov predstavljajo povišanje, izpod 100 odstotkov pa znižanje odgovarjajoče vrste izplačila. Številke so dokaj zgovorne in ne potrebujejo tolmačenja.

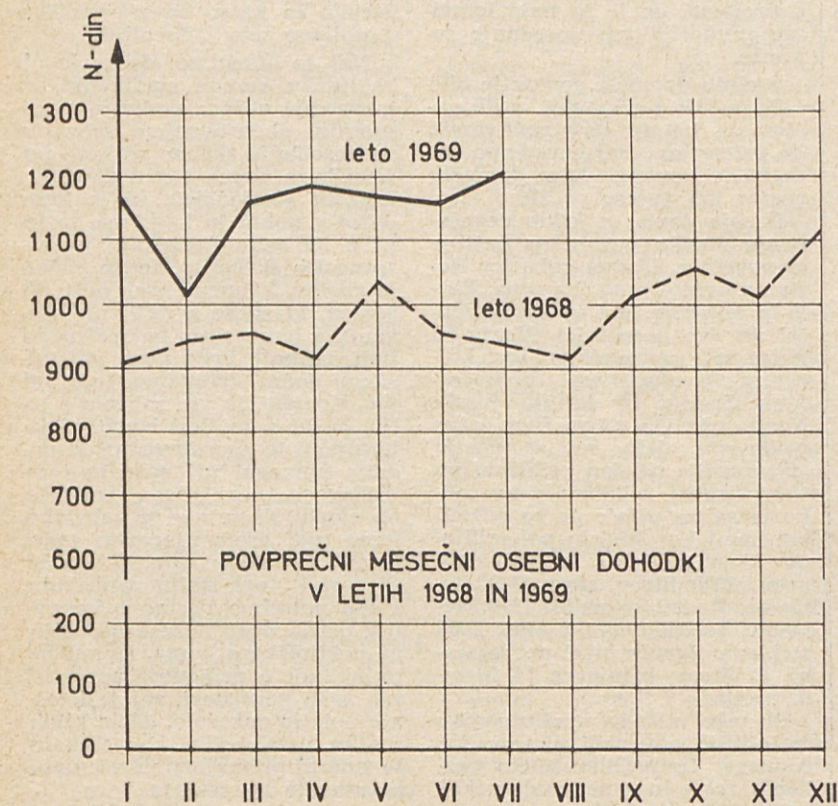
po časovni normi
po osebni ocenitvi
s funkcionalnim dodatkom
po vrednostni normi

Št. del. ur	%
1321	45,00
1064	36,25
349	11,90
201	6,85
2935	100,00

Naslednji zanimiv pregled je gibanje povprečnih mesečnih osebnih dohodkov po posameznih mesecih. O povprečnih so sicer razširjena zelo različna mnenja, za in proti, toda prepričani smo, da nam pri skoraj 3000 zaposlenih le nekaj povedo.

POVPREČNI MESEČNI OSEBNI DOHODKI V LETIH 1968 IN 1969

večjih osebnih dohodkih, temveč spreminjanje obračunskih osnov, to je večanje obračunskih zahtevkov, kar ob »isti količini denarja« razumljivo dovede ponovno do negativnega korekcijskega faktorja, seveda če vzporedno ne izboljšamo poslovnih uspehov. Mnenja smo, da dokler »obstaja« negativni korekcijski faktor, ne bi smeli občutneje večati obračunskih osnov, predvsem ne razvrščati delovna mesta v višje analitične stopnje.

V prvi polovici letošnjega leta smo izplačali 20.528.668,19 din neto osebnih dohodkov. Oglejmo si najprej, kam je šel ta denar. V ta namen smo napravili pregledno tabelo, iz katere so razvidne vse vrste izplačil. Zneske v tabeli smo že razporedili tako, da je vidno, kam gre največ denarja, nato pa padajoče proti najmanjšemu izplačilu.

Tabela izgleda takole:

Oglejmo si naslednjo tabelo:

Štev. zaposl.	1969	din	%
3001	januar	1.171,95	128,69
3024	februar	1.008,10	105,17
2999	marec	1.164,75	120,99
2962	april	1.197,36	129,92
2942	maj	1.179,65	112,47
2935	junij	1.176,40	121,73
2977	povprečje	1.149,29	118,92

Iz tabele je razvidno, da premikov navzgor ne moremo zankati, le število zaposlenih rahlo pada, kar je vidno iz prvega stolpca, dočim zadnji stolpec predstavlja odstotkovno razmerje med letošnjimi in lanskimi povprečnimi osebnimi dohodki za odgovarjajoče mesece. Povprečja smo izračunali enostavno tako, da smo vse neto izplačila osebnih dohodkov delili s številom zaposlenih po izplačilni listi. Tako so zajeti tudi tisti novodošli ali odišli delavci, ki niso bili ves mesec prisotni. S tem pa napravimo le majhno napako.

Razlika med letos in lani se nazorno vidi, če gornje vrednosti vnesemo v diagram (gle diagram).

Več kot mesečno povprečje na zaposlenega pa nam povedo povprečja posameznih delovnih mest po enotnih naslovih delovnih mest (šifrah), ki jih istočas-

no razvrstimo še po funkcionalnih pomembnostih. Pregled je izdelan na sledeč način:

- uporabljen je seznam delovnih mest po funkcionalni pomembnosti,
- v prvem stolpcu je navedena šifra delovnega mesta,
- v drugem stolpcu je naveden naziv delovnega mesta,
- v tretjem stolpcu je navedeno število delovnih mest, ki so bila vseh 6 mesecev zasedena in ki smo jih kasneje upoštevali pri izračunu povprečnega mesečnega dohodka,
- v četrtem stolpcu je naveden povprečni mesečni dohodek delovnega mesta v din,
- v petem stolpcu pa odstotkovna primerjava letošnjih povprečnih mesečnih dohodkov z istim obdobjem leta 1968.

Tako opredeljen pregled izgleda takole:

1 — ORGANIZATORJI

101 — direktor generalni	1	3.584,51	124,85
102 — direktor področja	2	3.248,98	129,16
103 — direktor enote	5	3.002,70	161,77
104 — sekretar	1	2.704,40	190,53
105 — šef PE	4	2.676,87	156,61
106 — šef službe	6	2.613,46	162,05
107 — šef obratov	2	2.390,53	140,88

2 — KOORDINATORJI

201 — pomočnik direktorja	1	2.494,15	—
202 — projektant šef	7	2.616,62	146,41
203 — vodja tehnični	4	2.412,12	138,06
204 — vodja poslovni	16	2.281,46	152,74
205 — vodja obrata	16	2.133,72	136,60
206 — vodja objekta	3	1.993,05	120,30
207 — vodja oddelka ali odseka	84	1.786,20	129,52
208 — vodja kontrole in laboratorija	12	1.758,87	138,51
209 — delovodja glavni	15	1.853,49	128,93
210 — delovodja	87	1.563,53	123,18
211 — nadzornik glavni	4	1.596,74	100,62
212 — nadzornik	11	1.375,03	105,91
213 — skupinovodja	62	1.228,09	125,84

3 — PRIPRAVLJALCI PROIZVODNJE

301 — raziskovalec	3	1.987,27	143,52
302 — razvijalec	3	1.879,42	146,90
304 — projektant	60	2.200,50	141,69
308 — kalkulac. samostojni	5	1.054,44	105,14
310 — konstrukter glavni	8	1.868,14	113,59
311 — konstrukter samostojni	20	1.729,66	113,85
312 — konstrukter	29	1.541,29	133,29
313 — risar tehnični	27	1.076,54	131,31
314 — metalurg	2	1.925,99	155,64
315 — tehnolog glavni	9	2.054,10	135,89
316 — tehnolog samostojni	34	1.795,91	133,41
317 — tehnolog	6	1.499,83	118,84
318 — tehnik	5	1.156,80	109,71
319 — referent	47	1.091,50	108,79
320 — planer glavni	3	1.357,52	128,80
321 — planer samostojni	1	1.088,64	97,89
323 — terminec glavni	2	1.546,05	139,78
324 — terminec samostojni	4	1.164,58	—
325 — terminec	4	870,44	—
326 — dispečer glavni	10	1.510,70	123,19
328 — lanser glavni	3	1.105,11	97,06
329 — lanser	29	844,89	106,86
331 — laborant	11	902,56	108,51
332 — operater	4	1.307,30	128,68

4 — IZVRŠEVALCI STROJNI

401 — lesostrugar	2	1.543,96	127,95
402 — lesorezkalec	1	1.673,14	123,94
403 — formar-strojni	4	1.082,05	127,73
404 — čistilec strojni	5	894,36	119,01
405 — kovač strojni	8	1.290,61	118,97
406 — ključavničar strojni	3	1.151,41	114,09
407 — rezkalec strojni	10	829,91	102,14
408 — brusilec strojni	28	1.169,84	104,74
409 — ostrilec	18	820,35	96,24
410 — pehalec	15	1.117,02	96,24
411 — rezkalec	38	1.046,79	113,93
412 — strugar	169	1.146,52	115,56
413 — skoblar	10	1.183,66	130,58
414 — strojnik	7	1.209,90	101,25
415 — vrtalec	32	1.117,46	108,32
416 — vrtalec-rezkalec	30	1.199,56	106,37
417 — tiskar	1	890,15	103,60

V PRVEM POLLETJU

5 — IZVRŠEVALCI ROČNI

501 — mizar modelni	24	1.092,83	105,04
503 — pripravljalec peska	21	754,13	120,63
504 — pripravljalec vložka	7	1.008,97	136,65
505 — sušilec	11	1.016,45	133,27
506 — formar ročni	55	1.325,93	132,92
507 — železokrivec	5	708,90	122,20
508 — jedrar	24	1.190,20	136,25
509 — ponovičar	1	1.419,09	149,60
510 — šamotar	4	1.224,56	131,69
511 — talilec	22	1.247,48	139,05
512 — izpraznjevalec	9	815,99	127,04
513 — čistilec	79	1.000,37	123,74
515 — žarilec	6	1.128,80	105,31
516 — zarisovalec	17	1.297,58	130,34
517 — ključavničar strojni	183	1.131,48	109,10
518 — ključavničar splošni	28	1.156,89	140,58
519 — kalilec	6	1.208,49	131,26
520 — tušar	1	1.603,59	139,60
521 — preizkuševalec	1	1.010,01	101,05
522 — varilec obločni	65	1.197,62	127,03
523 — varilec plamenski	2	1.060,85	
524 — rezalec plamenski	21	1.137,30	119,77
525 — žagar	1	765,40	104,78
526 — kovač ročni	6	1.080,22	126,62
527 — električar	37	1.176,15	115,20
528 — elektronavijalec	2	1.049,34	126,27
530 — elektromonter	10	1.089,20	96,64
531 — avtoelektričar	1	1.474,29	109,34
532 — avtomehanik	4	946,88	116,15
533 — nastavljalac	1	1.056,16	118,98
534 — instalater	9	1.094,27	108,42
535 — finomehanik	1	1.157,44	118,08
536 — brusilec ročni	38	1.084,80	101,29
537 — klepar	1	837,36	105,12
539 — mazalec	2	794,67	107,82
541 — monter glavni	2	1.259,70	106,23
542 — monter	99	1.345,42	107,18
543 — peskar	2	1.367,76	139,10
544 — signar	4	896,35	117,73
545 — čevljar	1	834,74	120,98
547 — prešivalec	1	1.027,46	124,82
548 — knjigovez	3	758,54	110,78
549 — svetlokopirec	2	711,18	126,48
550 — vlagalec	1	650,66	110,69
551 — polnilec tehničnih plinov	8	1.065,95	96,38
553 — pleskar	24	965,13	102,79
554 — mizar splošni	6	935,13	107,41
555 — embalažer	4	846,88	106,49
556 — tesar	4	895,80	107,43
557 — zidar	7	841,14	112,34
558 — kurjač	15	1.053,77	111,88
559 — delavec pomožni	7	644,80	110,22
560 — snažilec	42	642,03	117,46

6 — IZVRŠEVALCI V TRANSPORTU

601 — šofer	12	1.381,22	113,62
602 — voznik viličarjev	9	989,25	124,55
603 — voznik lokomotive	1	1.418,44	
605 — karist	10	735,19	110,09
606 — žerjavar	74	968,46	115,16
607 — premikač	1	1.148,61	128,67
608 — delavec transportni	46	763,18	116,38
609 — navezovalec	12	841,15	114,32

7 — IZVRŠEVALCI OSTALI

701 — psiholog industrijski	1	1.448,86	113,33
702 — socialni delavec	2	1.201,66	110,33
703 — varnostni in sanitarni tehnik	2	1.432,89	133,08
704 — referent	10	1.091,03	106,54
708 — fotograf industrijski	2	884,31	109,16
709 — fotograf — litograf	1	952,51	123,07
710 — retušer	2	1.371,73	148,11
711 — osnutkar	2	1.016,49	122,43
712 — tajnica	17	1.000,15	111,43
713 — administrator	46	837,59	110,15
714 — korespondent	18	919,58	112,51
717 — evidentičar	35	813,53	116,69
718 — statistik	3	867,27	114,76
719 — knjižničar	1	918,96	110,04
720 — dokumentarist	1	1.067,52	103,79
721 — arhivar	3	766,37	122,98
722 — tabelirec	4	1.469,04	126,83
723 — luknjač	12	837,37	123,72
725 — skladiščnik	51	903,63	111,50
726 — manipulacant	5	773,27	110,10
727 — razpisovalec ročni	3	788,57	
728 — razpisovalec	2	918,51	131,00
730 — telefonist-teleprinterist	2	83,99	114,58
731 — receptor	1	873,69	117,87
732 — vratar	16	706,42	112,94
733 — čuvaj	7	790,35	120,35
734 — gasilec-šofer	4	952,41	116,16
735 — gasilec	4	876,67	126,51
736 — kurir	5	618,04	118,08
738 — stažist	1	1.394,88	155,76

8 — REALIZATORJI

801 — svetovalec	4	2.311,89	151,33
804 — analitik	10	1.355,30	127,78
808 — komercialist glavni	3	1.315,58	107,64
809 — komercialist samostojni	12	1.197,69	109,83
810 — komercialist	6	1.070,37	117,47
812 — blagajnik	1	1.820,08	157,29
813 — knjigovodja obratni	2	1.190,28	123,81
814 — knjigovodja samostojni	10	1.226,33	124,60
815 — knjigovodja	7	895,01	109,86
816 — fakturist	3	779,09	115,30
817 — kalkulacant glavni	2	1.227,56	100,20
818 — kalkulacant samostojni	9	1.074,44	125,02
819 — kalkulacant	5	984,59	115,73
821 — referent	12	1.073,42	129,86
822 — kontrolor glavni	13	1.537,30	129,52
823 — kontrolor	54	1.123,03	111,67
824 — ekspeditar	4	1.009,70	104,70

V pregled je zajetih 2599 delovnih mest in 178 imen delovnih mest. Le pri šestih delovnih mestih opazimo, da so bili povprečni osebni dohodki nižji kot v prvi polovici leta 1968. Sicer pa je tokrat primerjava z istim obdobjem lanskega leta neobjektivna, verjetno nihče ne forsira uravnilovke oziroma enakega odstotkovnega zvišanja, kajti to bi bilo v enaki meri krivično, kot dosednji neenaki odstotki. Pomniti pa moramo, da je tokratna primerjava zgolj statistična informacija, saj vemo, da je bil pravilnik sprejet in v celoti uveljavljen šele s septembrom lani, torej izven našega primerjalnega obdobja. Pravilnik pa je le marsikaj spremenil. Iz istega vzroka smo imeli težave s primerjanjem že pri naši prvi tabeli, kjer smo prikazali skupna izplačila po vrstah izplačil. Še toliko težje je to pri primerjavi povprečnih mesečnih dohodkov delovnih mest, kjer se potem vključi še kup posamičnosti, ta-

Sifra	Naziv delovnega mesta	Število delovnih mest	Din
312	konstrukter	29	1.541,29
412	strugar	169	1.146,52
517	ključavničar strojni	183	1.131,48
713	administrator	46	837,59

Sedaj pa si oglejmo spremernjanje navedenih povprečij, če upoštevamo tudi razvrstitve v posamezne analitične stopnje, ki jih dodamo k šifri delovnega mesta:

312	16	konstrukter	1	1.566,18
	18	konstrukter	3	1.143,32
	19	konstrukter	3	1.289,94
	20	konstrukter	1	1.528,55
	21	konstrukter	4	1.490,71
	22	konstrukter	1	1.498,58
	23	konstrukter	9	1.610,40
	24	konstrukter	4	1.724,55
	26	konstrukter	1	1.737,22
	28	konstrukter	1	1.837,30
	29	konstrukter	1	1.875,15
	29	povprečje		1.541,29
412	10	strugar	4	791,23
	13	strugar	40	1.023,04
	15	strugar	38	1.008,60
	17	strugar	30	1.167,25
	19	strugar	25	1.281,35
	21	strugar	20	1.396,09
	23	strugar	12	1.364,66
	169	povprečje		1.146,52
517	10	ključ. stroj.	9	1.039,33
	11	ključ. stroj.	3	754,41
	13	ključ. stroj.	46	1.065,49
	15	ključ. stroj.	61	1.053,92
	17	ključ. stroj.	34	1.199,42
	19	ključ. stroj.	23	1.276,25
	21	ključ. stroj.	2	1.626,35
	23	ključ. stroj.	5	1.751,15
	183	povprečje		1.131,48
713	8	administr.	9	627,64
	11	administr.	2	708,05
	12	administr.	8	776,82
	13	administr.	1	858,42
	14	administr.	15	835,11
	15	administr.	8	866,31
	16	administr.	9	892,27
	19	administr.	2	962,54
	46	povprečje		837,59

Tako bi lahko razčlenili vse nazive delovnih mest, toda naj bo dovolj! Ne moremo pa mimo ugibanj, kolikšni so pri nas najvišji zaslužki in koliko najnižji. Običajno je tako, da kadar ugibamo, so številke zelo visoke, ko pa objavimo verodostojne podatke, pa utihnemo ali pa ne verjamemo. V ta namen smo izbrali približno 1 odstotek (30) posameznih delovnih mest z najvišjimi zaslužki in enako število posameznih delovnih mest z najnižjimi zaslužki. Izpod 550 din, kolikor znaša po pravilniku zagotovljen najnižji

0 — STRANSKA DEJAVNOST	Število delovnih mest	Din
3 — knjigovodja samostojni	1	1.002,84
7 — administrator	2	807,14
13 — snažilec	10	571,31
15 — skupinovodja	1	876,85
19 — servirec	1	688,06
31 — hišnik	3	959,95
32 — kurjač	2	803,84
34 — perica	3	576,00
35 — vrtnar	1	825,73

ko v okviru naziva delovnega mesta, ko je obravnavano več delovnih mest, razporejenih v več analitičnih stopenj, kakor tudi pri posameznih delovnih mestih, kjer na oblikovanje osebnega dohodka pomembno vpliva število izvršenih ur, predvsem pa upravičenost in udeležba pri raznih vrstah izplačil. S to obrazilno potemtakem delno priklimamo tistim, ki trde, da povprečje vedno ne poda prave slike. Tudi mi bi lahko še bolj razčlenili naš pregled. Kolikor bolj bi se približevali posameznemu delovnemu mestu, toliko bolj objektivni bi bil podatek! Toda pomisliti moramo na to, da nas je zaposlenih skoraj 3000. Pregled bi bil le preobsežen!

Toda zadostimo radovednosti, ali pa dopolnimo naš pregled vsaj z nekaterimi primeri. Vemo, da je pretežna večina delovnih mest razvrščena še v razne analitične stopnje. Tudi ta pregled bi bil še vedno preobsežen, saj bi pregled vseboval 638 vrst! Zato smo poljubno izbrali štiri nazive številčno močnejših delovnih enot z edinim namenom, da prikažemo, kako je razumeti povprečje.

Iz našega prejšnjega pregleda smo izbrali naslednje nazive delovnih mest:

Sifra	Naziv delovnega mesta	Število delovnih mest	Din
312	konstrukter	29	1.541,29
412	strugar	169	1.146,52
517	ključavničar strojni	183	1.131,48
713	administrator	46	837,59

mesečni dohodek, je v prvi polovici tega leta prejemale le še 6 posameznikov, ki iz raznoraznih vzrokov niso bili deležni omejenega zagotovila. Prav tako ugotavljamo, da je podjetje izplačalo za zagotovljene najnižje mesečne osebne dohodke v šestih mesecih za vse primere skupno nepomemben znesek 6.807,73 din, kar predstavlja komaj tri stotinke odstotka vseh neto izplačil osebnega dohodka. Ko nam bo uspelo z boljimi poslovnimi rezultati »odpraviti« korekcijski faktor (VP 44), predvidujemo, da se bodo dosedanja najnižji osebni dohodki avtomatično dvignili iznad 600 din, česar si vsi želimo.

In naši »najvišji« osebni dohodki? Besedo najvišji smo dali v navednici šele potem, ko smo v zadnji številki našega glasila prebrali članek »Najvišji in najnižji«, ki je povzet po »Delu«, in kjer smo zvedeli za najvišjega v eni izmed ljubljanskih občin z 9.000 din mesečne plače in za najnižjega s 360 din!

Din	Število delovnih mest 1968	Število delovnih mest 1969	Struktura v % 1968	Struktura v % 1969
Od 500 do 600	98	40	3,32	1,54
Od 600 do 700	225	74	7,63	2,85
Od 700 do 800	196	205	6,65	7,88
Od 800 do 900	539	346	18,28	13,45
Od 900 do 1000	614	331	20,83	12,73
Od 1000 do 1100	543	311	18,42	11,96
Od 1100 do 1200	158	246	5,36	9,50
Od 1200 do 1300	281	203	9,53	7,80
Od 1300 do 1400	87	155	2,95	5,96
Od 1400 do 1500	29	123	0,98	4,72
Od 1500 do 1600	113	124	3,83	4,76
Od 1600 do 1700	36	110	1,22	4,22
Od 1700 do 1800	22	60	0,75	2,30
Od 1800 do 1900	4	55	0,14	2,12
Od 1900 do 2000	—	45	—	1,74
Od 2000 do 2100	—	43	—	1,65
Od 2100 do 2200	—	38	—	1,46
Od 2200 do 2300	—	15	—	0,58
Od 2300 do 2400	—	17	—	0,65
Od 2400 do 2500	—	24	—	0,92
Od 2500 do 2600	2	12	0,06	0,46
Od 2600 do 2700	—	6	—	0,23
Od 2700 do 2800	—	4	—	0,15
Od 2800 do 2900	1	—	0,03	—
Od 2900 do 3000	—	6	—	0,23
Od 3000 do 3100	—	1	—	0,04
Od 3100 do 3200	—	1	—	0,04
Od 3200 do 3300	—	2	—	0,08
Od 3300 do 3400	—	1	—	0,04
Od 3500 do 3600	—	1	—	0,04
	2948	2599	100,00	100,00

Naš pregled smo pripravili tako, da smo pričeli z najnižjimi tridesetimi, nato seznam prekinili in ga končali s tridesetimi najvišjimi posamezniki.

Poglejmo!

Sifra AS	Naziv del. mesta	Din
13	3 snažilec	532,65
560	4 snažilec	540,15
560	4 snažilec	541,06
560	3 snažilec	542,51
732	4 vratar	545,68
13	3 snažilec	547,90
13	3 snažilec	551,91
13	3 snažilec	552,86
560	3 snažilec	553,75
415	13 vrtalec	554,46
13	3 snažilec	556,13
13	3 snažilec	556,41
13	3 snažilec	558,17
560	3 snažilec	558,99
560	3 snažilec	560,18
560	4 snažilec	562,66
732	4 vratar	565,99
13	3 snažilec	566,06
503	5 pripravlj. peska	566,23
732	4 vratar	567,62
34	3 perica	568,45
732	4 vratar	

Do Pariza in nazaj

Piše: Janez Prijatelj

Trg Concorde — je eden najlepših trgov na svetu, dolg je 350 metrov in širok 250 metrov. Pričeli so ga graditi leta 1757 in dokončali leta 1772. Leta 1792 je dobil trg ime trg Revolucije. Tu so obglavili Ludvika šestnajstega in Marie Antoinette pa tudi revolucionarja Robespiera. Na sredi trga stoji obelisk iz Luksorja, ki so ga pripeljali iz Egipta leta 1836 ter dva velika vodometna, okoli katerih so razporejene figure, ki predstavljajo osem francoskih mest: Lyon, Marseille, Bordeaux, Rouen, Nantes, Brest, Lille, Strassbourg. S tega trga je najlepši pogled na Champs Elysées ter na slavolok zmage.

čini moškega spola in zelo rado vedno ogledujejo prodajanje že bolj ali manj odcvetelih žensk, zanimivo pa je, da se jih sila malo odloči za nakup mesa. Mnogo od njih si želi ogledati neprekinjeno slačenje, saj jih v lokale vabijo vsiljivi livrirani vratarji ter zelo nizka vstopnina — 2,5 franka. Predstava pa je videti približno takole: naiven turistek se usede za mizo, ki je najbližja odru in nestrpno pričakuje nastop slačilke. Še preden pride na oder rosna deklica, se pojavi pri mizi resnobni natak in zahteva od vas naročilo. Cena coce cole, ki je obenem najnižja — je 28 frankov. Če ste slučajno sami,

pina 30 Bluebell Girls, poznavalci ga imajo za najboljši nočni lokal na svetu, ter Crazy Horse Saloon, ki mu pravijo tudi tempelj streapteasa. Zadnji je namenjen predvsem petičnim Amerikancem, saj se tu predstavi n. pr. ne pravi po francosko spectacle, ampak show.

Stalni obiskovalci Pigalla pravijo, da tudi tukaj ni več tako domače, kot je bilo nekdanj. Za časa De Gaullova vladanja so precej strogo gledali na postajanje žensk za ljubezen na trgu, tako da se je mnogo njih preselilo v manj svetle vzporedne uličice. Majhne prodajalnice s prigrizki in okrepčili pa tudi prodajo mnogo več raznih nemških in angleških mesnih specialitet kot produktov res dobre francoske kuhinje. Da je slab glas o Pigallu malce pretiran, nam kaže tudi to, da se mnogo lokalčkov, okrepčevalnic pa tudi nekaj kavarn zapre že pred polnočjo, svetlobne reklame ugasnejo in vrvež na Pigallu se nekako umiri.

Samo za ženske. Morda lepši spol ne bi kazal toliko zanimanja za Pigalle in ostale pregrešne dele Pariza, pač pa bi ga verjetno zanimalo, da je v Parizu na tisoče trgovin, na stotine trgovin in več velikih modnih hiš, n. pr. Louvre, Samaritaine in La Fayette. Od teh je La Fayette največja, Louvre najdražja, v Samaritaine pa dobite skoraj vse. Poprčne cene nekaterih predmetov bi povedale več kot samo opisovanje: ženski čevlji od

80—100 fr., kopalna obleka 80 fr., komplet res izbranega ženskega perila 90 fr., rokavice od 30—50 fr., kozmetična sredstva od 6—80 fr., dolga večerna moderna obleka 800 fr., lep krznen plašč od 100 fr. naprej itd. (1 fr. = 250 Sdin). Te številke po devaluaciji franka v mesecu avgustu ne drže več. Cene so se namreč dvignile. Če boste hotele biti »chic«, boste posnemale Parižanke v njihovi enostavnosti in fantaziji v oblačenju. Skoraj nikjer, razen na velikih prireditvah in ob premierah v operi ne boste videli »haute couture« — visoke mode, kot temu pravijo v Parizu. Po cesti se ne sprehajajo ženske, ki se oblačijo pri Yves Saint Laurentu, Packu, Rabannu ali Pierre Cardinu, ampak dijakinje, uslužbenke in gospodinje v kratkem krilu, v bluzi, ki jim pristoji, v okusnem kostimu ali hlačah. Te so vseh vrst, od tako ozkih, da si jih verjetno oblačijo z žlico za čevlje, do hlač hlamudrač, ki spominjajo na hareme. In to hlače za službo, hlače za sprehod, hlače dopoldne, popoldne in zvečer. Tisti »chic« pa je v modnih dodatkih — pas, broška, morda pentlja ali čipkast ovrtnik. Tisti »chic« je morda tudi v lepi hoji in prijaznem vedenju. Seveda lahko vidiš tudi obleke, ki so potiskane kot časopis, zraven pa »časopisni dežnik«. Tako ne potrebuješ nobenega časopisa, saj ga lahko prebereš kar na ženski, nadaljevanje pa na dežniku.

(Nadaljevanje)

Vsem že predobro znani simbol Pariza — Eifflov stolp

Sodna palača — ena najlepših pariških palač leži na otoku in je bila že za časa Merovingov kraljevska palača. Požar jo je sicer večkrat uničil, toda ko so jo obnavljali, so jo še polepšali. Med francosko revolucijo je bila tu ječa za kronane glave in višje plemiče, ki so jih nato usmrtili na trgu Concorde.

Seveda bi šli predaleč, če bi skušali naštet vse kulturne spomenike in druge znamenitosti v Parizu. Videti je treba Sorbono, pariško univerzo, ki je bila ustanovljena 1255, Panthéon, cerkev, posvečeno sveti Genovefi — zvonik je visok 80 metrov (od francoske revolucije sem je tu grobnica največjih francoskih mož, n. pr. J. J. Rousseauja, Voltaira, Hugoja, Zolaja itd.), zelo zelo lepo pokopališče Pere Lachaise, muzej voščenih lutk — Musée Grevin, mnogoštevilne pariške mostove, katerih najstarejši nosi ponosno ime Novi most, razstavo velikega kiparja Rodina, najstarejše podzemne železnice na svetu in še in še.

Po ogledu mesta in okusni večerji si je večina gostov ogledala predstavo v gledališču Folies Bergère, ki že več kot 100 let privablja predvsem turiste v svoj hram zabave. Tu je ob pričetku tega stoletja nastopala slavna Mistinguette, tu je pričel svojo pevsko kariero Maurice Chevalier in prav na tem odru je Parižane navdušila v dvajsetih letih tega stoletja s svojo goloto tempolpa Josephine Baker. Pravi Parižan si bo tako Eiffelov stolp kot Folies Bergère ogledal samo takrat, ko ga obiše sorodnik z dežele, ali pa takrat, ko pride na obisk znanec iz tujine.

Samo za moške — Nekaj moških se nas je podalo na enega najbolj zloglasnih trgov na svetu — na place Pigalle. Na tem trgu kar mrgoli lokalov, kjer se ženske neprekinjeno slačijo od 16. ure popoldne do 4. zjutraj, in lokalov, kjer prodajajo revije z zelo odkritosrčno slečenimi ženskami pa tudi malce nespodobne spominčke. Mnogo je hotelčkov, pred katerimi se ponujajo svečnice ljubezni, izbirčni obiskovalci bo našel seveda tudi nekaj boljših nočnih lokalov kot n. pr. Moulin Rouge, ki je postal že pojem za nočni lokal, Casinò de Paris, Chez nouvelle Eve, »Mačka« itd. Po trgu se predvsem v večernih urah in ponoči preliva reka turistov. Ti so v veliki ve-

bo k vam prisledlo dekle, ki je plačano zato, da vam krajša čas. Seveda je dekle žejno in če gospod turist da kaj nase, bo zase in zanjo naročil kaj boljsega. Če niste pri volji, da bi dali v našem denarju približno 5000 Sdin za coco-colo ali nekajkrat večji znesek za dobro vino ali whisky, vas bo natakar vljudno naprosil, da zapustite lokal. Če pa si hočete po vsej sili ogledati nekaj golih Parižank, boste pač razvezali mošnjček, plačali davek lahkovernosti in se predali užitkom slačenja. Zastor se odpre in ob glasbi z magnetofona se pojavi na odru umetniško poslikano dekle, ki ima že ob pričetku točke kar se da malo tekstila na sebi. Bolj ali manj prikupna slačilka nedoločljive starosti odlaga kose garderobe, dokler ne ostane pred maloštevilnimi gosti tako zelo gola, da bi ji človek ponudil žepni robček, da bi se z njim ogrnila. Saj bi se revica lahko prehladila tako slečena. Umetnost slačenja deklet, ki odlagajo obleko kot na tekočem traku, je kar nekam žalostno. Dekleta se držijo ali strašno otožno ali pa apatično, o kakšni iskri umetniškega zapeljevanja moških pri teh dekletih pač ne bi mogli govoriti. Da so lastniki teh lokalov zelo domiselni, nam pove tudi to, da po približno dveh urah in pol, ko se zvrsti na odru od deset do petnajst deklet, ki so si brez obleke močno podobne, povedo gostom, da je program končan in v kolikor bi želeli uživati ob pogledu na ista dekleta še enkrat, naj blagovolijo plačati konsumacijo ponovno. V svarilo tistim, ki bi si želeli ogledati več lokalov z neprekinjenim slačenjem, naj povem, da nastopajo v vseh teh lokalih ista dekleta. Njihova točka je dolga približno od 5 do 10 minut, vmes pa je odmor, ki je potreben zato, da priteče drugo dekle iz sosednjega lokala. Lokalci imajo zelo zvaneča imena kot n. pr. Florida, Tropicana, Sladkorni trs, Razbita pipa, Črna krogla, Kubanska koliba, Erotika itd. Seveda te lokale obiskujejo turisti bolj plitvega žepa, pa tudi zelo skopuški Nemci, ki jim napitnina natakarkem kar ne gre od rok. Za ljudi prefinjenega okusa in debelejšje denarnice pa pripočam obisk Moulin Rouge, kjer boste za kozarec šampanjca in vstopnino plačali 50 frankov, za vas pa bodo nastopile plesalke v akvariju in doživeli boste pravi can-can; Lido, kjer nastopa sku-

Nekdanja litostrojčanka - prvakinja Amerike

Kdo od litostrojskih konstrukterjev izpred osmih let se ne bi spominjal simpatičnega črnolasega dekleta, pridriga pogleda, drobne postave, pa nadvse živahne čudi? VIKICA ŠEGA je bila tedaj tehnična risarka v turbinskem oddelku, danes pa je VICKI FOLTZ gospodinja, mati 4 letnega sina, večkratna ameriška ter kanadska prvakinja v teku čez drn in strn ter članica ameriške ženske državne reprezentance v tekih na dolge proge.

Njen srčni utrip: 33 udarcev na minuto.

Pred dnevi smo se srečali. Obiskala je Litostroj, od koder je pred osmimi leti odletela za materjo v Ameriko — prav gotovo povsem nepričakovanim dogodiščinam naproti. Dobro se še spominjamo, kako težko se je takrat komaj 18-letno dekle odločilo za pot v neznani tuji svet. Je morda njeni odločitvi botrovalo tisto nemirno v njej, kar ji še danes sije iz temnih oči? Niti sama ne bi znala povedati, nam je dejala med razgovorom, ki je valovil od predmeta do predmeta, v glavnem pa se sukal o njenih športnih rezultatih in življenju v novi domovini.

Morda bo zanimiv del tega pogovora tudi za vas.

Sprva je hotela dokončati tehnično šolo, toda vmes je prišlo slučajno poznanstvo s tekačem na dolge proge Donom Foltzem in kmalu poroka. Ustavila sta se v Kaliforniji in ustanovila manjšo farmo. Začetek treniranja teka je bil logična posledica nemirne Vikine narave in trenerških sposobnosti njenega moža. Tudi prihajajoči otrok ni zavrnil strmega tekmovalnega vzpona mlade gospodinje, dokler si v letih 1967—1968 ni pritekla prvega mesta na ameriškem in odprtem ameriško-kanadskem prvenstvu v krosu.

»Tek mi je užitek, tek mi pomeni vsebino življenja,« pravi Vikica, dekle, o katerem ameriški časopisi pišejo, da »teče z vetrom«. In res mora biti zanimiv njen večerni trening: mož z otrokom v avtu, ona pa pred njim v luči žarometov in spremstvu prijaznega psička ubira kilometer za kilometrom skozi gozd, po stezi, ki sta jo sama z možem izkrčila na svoji farmi. Prav na tej stezi je bil rojen tudi njun sin, ki sta ga poimenovala »Forrest« — Gozdič.

»Optimist sem, kolikor me je,« pravi in se zasmeje, da ji človek verjame, čeprav ve, da je 11 let živela brez toplote doma, ne da bi poznala očeta ali okusila materino ljubezen.

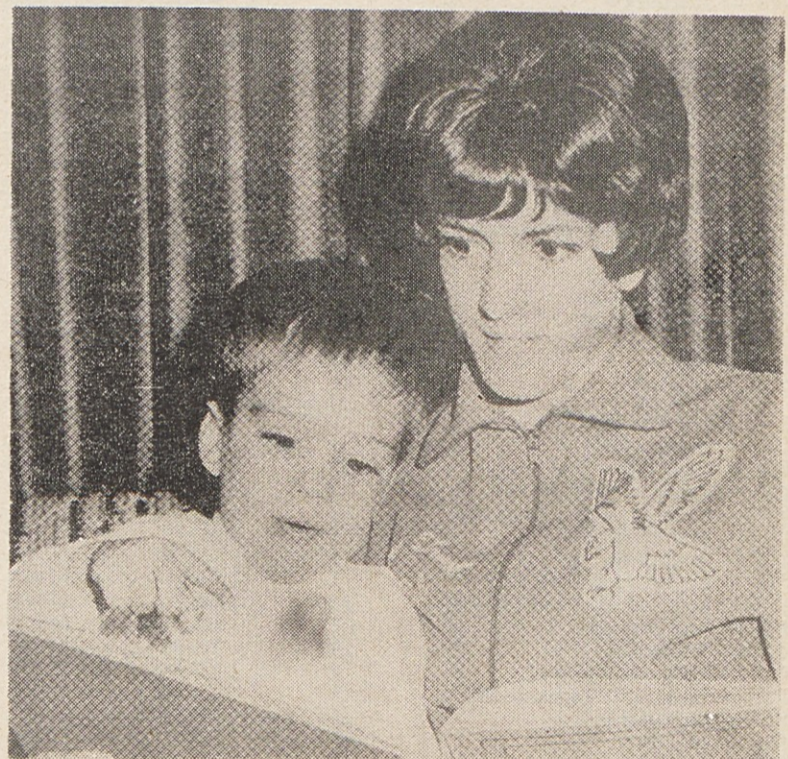
»Na Litostroj me vežejo prav lepi spomini. Tu sem prvič prišla med dobre ljudi, našla prijatelje in se tako vključila v življenje,« pripoveduje, ko se vmes spominja dela za risalno desko, drobnih nagajanj kolegov in življenja v dveh letih bivanja v Litostroju.

Amerika je postala njena druga domovina, tam si je ustvarila

dom, tam doživela priznanje, postala človek, ki ima svoje ime (lani je bila izbrana za »moža leta« med športnimi delavci zvezne države Washington). Ko pa jo je vodila pot mimo stare domovine, se je neustavljivo oglašilo v njej.

»Golob izpod tujega neba trepeče nazaj...« je tako občuteno zapel Zupančič in naprej: »Razšli smo se v prek in šir, kamor gnala je sila življenja in srca nemir.« Tako malo nas je, pa smo posejani po vsem svetu. Kje je naš pravi dom: v naših hišicah, tovarnah, na poljih, v gorah ali v širnem svetu morda »boljših« življenjskih pogojev, »večjih« priznanj, »belega kruha«?

Vikica je uspela in morda še kdo, mnogo pa jih je ostalo ob poti, kajti tek čez drn in strn življenja ne bo nikoli končan, čeprav je že davno padlo povelje: »Na mesta, pripravljene — zdaj!« ETO

Naša nekdanja sodelavka Vikica Šega, sedaj Vicki Foltz kaže album uspehov svojemu sinu Forrestu

OJ TRIGLAV - MOJ DOM

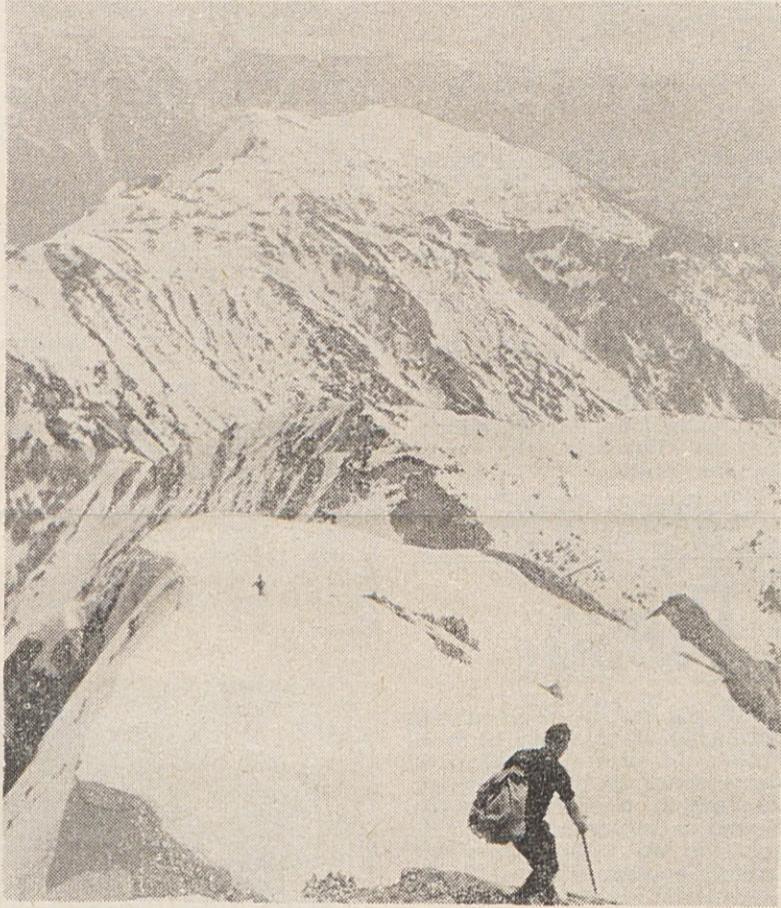
NAMESTO POROCIL S POSAMEZNIH IZLETOV PD LITOSTROJ OBJAVLJAMO REPORTAŽO UDELEZENCA POTI V TRIGLAVSKO POGORJE 22.—24. 7. 1969, KI Z IZREDNO TOPLINO PRIPOVEDUJE O LEHOTI PLANINSKEGA SVETA.

V daljavi so se ves julij vabljivo dvigale gore, ki so klicale stare znance k sebi. Končno so se vasovalci odzvali in odločili, da spet povasujejo tako kot včasih pri svojih hladnih, a čudovitih ljubicah. Pridružili so se jim še trije, ki so prvič obiskali očaka naših gora, ponosni Triglav.

In tako so se zbrali na ljubljanski avtobusni postaji, kljub dežju: dvanajsetni Igor z očetom, Edvard z ženo Ivko in vodič Ludvik. Čakali so še tri prijavitelje, ki so se žal skesali. V Medvodah so se jim pridružili še devetletna Irenca z mamo Francko in očetom Stanetom. Dež je lil kar naprej in vsak je zase ždel in premišljal, ali bo izlet uspel ali ne. Na Bledu, kjer so prestopili v kombi, je šofer s svojo vedrostjo nekoliko zjasnil obraze, toda nebo je ostalo mrko in se kar naprej solzilo. Tudi na Rudnem polju, kamor so se naši pogumni hribolazci pripeljali, je še kar naprej lilo. Zato so se odločili in nadaljevali pot — peš! — proti Velemu polju, k Vodnikovi koči. Edvard in Ivka sta po lepi kranjski navadi »marširala« vsak pod svojo marelo, ostali pa pod pelerinami. Kljub dežju je bila pot čudovita, saj so jih pozdravljale cvetke, ki so zaradi nenadnega mraza že umirale. In po treh urah curljanja izpod oblakov so rahlo namočeni zunaj prispeli do Vodnikove kočice, kjer so se brž vsak z enim »križčkom« namočili še znotraj. Premočeno obleko so obesili na toplo peč, se preobuli, popili čaj in si napolnili prazne želodce. Nato so najbolj navdušeni začeli iskati »štempeljne«. Po dvehurnem počitku so se spet okomotali, se pokrili s pelerinami, odnosno odprli marele in hajd naprej proti Planiki pod Triglavom. Pot je bila lepa, ne naporna in zanimiva — namreč niso vedeli, kje so. Znano jim je bilo le, da so na markirani poti, kjer je sem ter tja še ležala kaka krpa snega. Čez uro in tričetrt navkreber se je nenadoma prikazala Planika, vabljiva in topla. V nogah se je vzbudila nova moč, tako da bi jih v zagonu zaneslo skoraj mimo kočice. Seveda je bil takoj na vrsti »križček«, ki so si z njim privezali premrle duše. Šele nato je prišlo na vrsto ostalo. Ko so se preoblekli in spet opomogli, so ugibali, ali bi kazalo priti na teme očaku Triglavu. Vendar je občasno zavijanje vetra z občasnimi plohami odločilo, da je bolje ostati na toplem. Zunaj se je počasi mračilo. Edvard je iz nahrbtnika vzel orglice, skrbno zavite v polivinilsko vrečko in oglasila se je pesem. Vsa hrabra četa je pela in potegnila za seboj še ostale obiskovalce. Lojtrebi tudi bas je pritegnil mlade Vrhničane, ki so kmalu preglasili naše junake. Po osmi uri so se začele povešati utrujene veke in drug za drugim so jo ubrali na skupna ležišča, kjer je bilo precej hladno, posebno za Lojzeta, ki so mu noge segale čez pograd. Mala Irenca je zaman čakala debelega strica, ki je obljudil, da jo bo pogrel.

Še predno se je začelo daniti, so bili vsi budni, vendar se ni zetov čudoviti bariton in po hotel nihče oglasiti, ker je bilo pod odejo vendarle topleje kot zunaj. Ko sta Lojze in Ludvik sporočila, da je Triglav brez megle, so se kmalu vsi oblekli in ob pol šestih zjutraj je hrabra četa že hitela v napad. Pot je bila lahka, vendar je hitrost kmalu postala zmerna. Začel je pihati veter, pripodila se je megla in čim više se je vzpenjala not, tem več je bilo snega. Ludvik je imel ogromno dela, da je na čelu našel in pripravil ugodne stopinje, saj je imel v četici kar štiri prvopristopnike. Poleg tega je Edvard glasno izjavil, da

ima vrtoglavo. Paziti je bilo treba še na Irenco, saj so bile stopinje zanjo marsikdaj preširoke. Vendar so naši planinci srečno premagali vse ovire — Edvard tudi vrtoglavo in pripeljal čez uro in tričetrt na vrh, ki je bil v gosti megli in silovitem vetru. Z otrplimi prsti so vlekli iz žepov razglednice in planinske izkaznice in se trudili, da bi požigosali papirje, kajti blazinice za žigosanje so bile uničene. Lojze je še slikal, nato so s snegom krstili prvopristopnike. Da ne bi primrzli in da ne bi veter koga odnesel na večna snežišča, so jo čez četrt ure »pobrisali« nazaj po isti poti in se umikali zaspencem, ki jih je spodbudil zgodnji naskok naših gornikov. Doseženi uspeh jih je napolnil z dobro voljo in zato so se odločili Stane, Francka in Edvard, da gredo pogledat k sosedom na Kredarico. Seveda je

Spust (Fot. G. Dolenc)

moral Ludvik zaradi njih zapustiti toplo kočico in jih spremljati, kjer so si nabrali žigov in kupili značke. Po kavi, ki se je prilegla po hoji v mrzlem vetru, so šli nazaj. Ostali štirje so medtem počivali v Planiki. Po povratku s Kredarice so se kosili in se nato okomotali spustili proti Doliču. Medtem se je megla razkadila in pogled na Vodnikovo kočico s Toscem in Vernerjem ter na pot proti Vodnikovi koči je bil čudovit. Veličasten je bil pogled na temnosive razdrapane skalne gmote Mišeljske glave in Mišeljskega vrha. Tudi šmarjetna glava se je grozeče bočila nad potjo. Če bi bilo sončno, bi se ta temno siva grozotnost hitro spremenila v čudovite oblike. Prav tako je v življenju enkrat sonce, drugič dež, v čemer je pravzaprav čudovita lepota življenja. Tudi hribi bi ne bili tako čudoviti v večnem soncu. Kdor jih je doživel v soncu, jih mora tudi v dežju in takrat bo šele spoznal vso njihovo lepoto, ki ga bo omamljala in vedno vabila k sebi. Takrat človek spozna, da je sam del čudovitega stvarstva, ki kaže vso svojo lepoto na tisoče in tisoče načinov. Takrat je šele sposoben, da se občudujoče približa npr. Zoisovi zvončnici, ki raste iz razpoke, kjer skoraj ni zemlje. Vztraja v siloviti borbi za naravo, dokler ne izpolni svoje naloge. Tu lahko človek črpa vzgled vztrajnosti v

borbi za življenje. Če to doume, potem ne bo nikoli stegnil rok po čudovitem cvetju skalnih višin, niti po svojem življenju.

Med tem je naša mokra četa dospela v Tržaško kočico na Doliču, kjer so se spet malo okrepčali in oskrbeli s potrdili — z žigi in razglednicami. Odločili so se, da gredo na Prehodavce okoli Kanjavca. Čedna, zanimiva pot. Ob navpični steni stezica, nato meter, dva, položnega pobočja, ki mu sledi nekaj sto metrov navpične stene. Prehod preko snežišča je bil zanimiv. Nekdo je šel kot prekla, drugi kot baletka, tretji po vseh štirih, kakor je pač kdo vedel in znal. Končno pa so le vsi srečno prišli na drugo stran. Tu je pa postalo resno. Edvard je imel spet mehka kolena zaradi vrtoglavo, ki se ga prijemlje tam, kjer ni treba. Irenco je bilo treba navezati, ker ji kljub dolgi poti ni zmanjkalo moči in je bila poskočna kot srnica. Pri tem bi jo lahko mimogrede zaneslo, da bi zaplavala v dolino Zadnjice. Najteže je bilo Ludviku, ki je moral iti spredaj, čeprav bi bilo dobro, da bi bil povsod. Da bi

brala precej moči. Kljub utrujenosti so še zapeli, nato jih je pa zmanjkalo. Dobro so se naspali in v nedeljo zjutraj so bili ob petih že vsi v jedilnici, kjer so pospravljali svoja na pol suha oblačila. Medtem je oskrbnica pripravila šipkov čaj in po eni uri so okomotali stopili iz kočice v meglo in dež. Sprva dolgočasna pot je postajala vse lepša. Osamljeni macesni, sem ter tja šop trave, pa spet jesen. Vse to je poživilo pusto nedeljsko jutro. Čim bliže so bili Koči pri Triglavskih jezerih, vse več je bilo raznobarvnega cvetja, ki ga je precej zamorilo mrzlo deževno vreme. Videti je bilo, da cvetje raste v zaščitenem triglavskem parku. Tik pred kočico so se morali naši hribolazci odločiti, ali se priključijo rodu homo natans (plavalec), ali pa rodu homo alpinus (alpinist). Markirana pot je bila namreč zaradi naraslega jezera pod vodo. Končno so se odločili za rod homo alpinus, saj so imeli že dovolj moče. Preplezali so dvometrsko skalo in uspešno prodrli v kočico pri Triglavskih jezerih, kjer so jih čakali »štempljci«, za katere so se navdušili prav vsi. Pričakali so jih tudi mladi Vrhničani, ki so pripeli že prejšnji večer v kočico, preko Hribaric. Po skodelici prave kave in krepkem zajtrku iz nahrbtnikov, so se okrepčani pokrili s pelerinami in odšli proti Komni. Dež je neusmiljeno lil izpot neba in čule so se samo stopinje planincev. Okolica je postajala vse bolj porasla, vedno več je bilo temno modrih orlic, vse manj pa planinskega cvetja. Le spominčice so jih spremljale od vrhov pa do Komne. Kočo pod Bogatinom so zagledali šele, ko so bili tik pod njo. Če bi bila megla še malo gostejša, bi dom predrli s premrlimi nosovi. Spet premočene je objela dobrodejna toplota jedilnice in kot otroci so se razveselili električne razsvetljave, saj jim je vse dni delilo mrko svetlobo le skopo nebo in kočice so imele le brlivke, ki so danes preskromne za vzvišenega homo civilis (meščan).

Seveda je bilo tudi tu treba zmociti notranjost utrujenega telesa in »križčki« so okrepčali prezeble planince in dvignili moralno spet v planinske višine. Po enournem odmoru so se spet odločno prepuštili dežju in megli in kmalu »treščili« v kočico na Komni, kjer so vedrili vrli planinci planinskega društva Ljubljana-matica. Ti so imeli namen pretipati obisti Bogatinu, Podrti gori in Voglu pa jih je zadržal dež, ki je naše hribolazce priganjal na pot, če so hoteli priti spet na svoja delovna mesta. Ob prihodu v dom na Komni, je stari planinski volk Ludvik krstil neutrudna Irenco in Igorja za Srnico in Gamsa. Ko so ljubljanski planinci videli, da želi naša družba čimprej v dolino, so se tudi oni odločili, da se vrnejo in zapuste nezveste ljubice, zavite v meglo in plohe.

Trnjeve poti navzdol do Savice ne bom opisoval, povem le to, da so vsem vrela iz čevljev topla geiziri, kajti na vrlih planincih ni bilo niti koščka suhega. Med potjo jih je zadržal samo čudoviti pogled na steno Komarče, kjer je izza vsake skale padal slap vode. Lep je bil tudi pogled na razpenjeno, divjajočo

Savico, ki je kljub vsemu ostala čista. Vendar so bili vsi soglasni, da si bodo ogledali izvir Savice, ko bodo popolnoma suhi. V Koči pri Savici so se ustavili samo zaradi žigov in jo nato ubrali po lepi ravni cesti, po kateri noge niso več klecale, proti hotelu Zlatorog. Poznala se jim je utrujenost, zato je Edvard potegnul iz žepa orglice, jih skrbno odvil in zaigral veselo koračnico. Toda telesa so bila utrujena in duh si je želel samo, da bi nekje dobili prostor, kjer bi odložili premočene nahrbtnike in obleko. Pelerine niso mogle več opravljati svoje naloge in tako jim je voda pronicala do gole kože. Po enurni hoji so dospeli do Zlatoroga, kjer je Ludvik z energičnim nastopom dobil kopalnico, da so se lahko preoblekli in jo ucvrli na avtobus, ki jih je kmalu odpeljal proti domu. Že pred sv. Janezom se je povrnila dobra volja, oglasile so se orglice in vrstile so se pesmi. Dobili so celo pohvalo od neke stare mamiče za lepo petje. Peli so, ker jih je navdajalo veselje nad opravljeno turo kljub vetru, dežju in megli, ki so jih preganjali. Vsi so bili soglasni s tem, kar je Edvard napisal na razglednico:

»Dež in megla,
veter divja,
vendar naprej
gremo vselej.«

V Medvodah nas je zapustila Irenca s starši in pred odhodom vsakega toplo poljubila. Četeca se je zmanjšala, vendar je veselje ostalo. Zapeli so še:

V hribih se dela dan,
v hribih žari...

in zaključili v zahvalo Ludviku za odlično vodstvo:

»Zato pa le,
pojdimo na gore,
kjer radost in veselje
nam krepi srce!«

Zadnji štirje so potem v Šiški zaključili pot. Edvard se je poslovil od starih znancev PD Ljubljana-matica. Križišče na Djakovičevi ulici je ločilo zadnje štiri, ki so hiteli na svoje domove polni zadovoljstva. Kljub dežju, vetru, megli in snegu jim bo ostala tura v nepozabnem spominu, kajti gore so lepe, polne čudovitih doživetij tudi v dežju in ne samo v soncu. Zato nasvidenje spet, drage in lepe, čeprav hladne lepote.

ETA

Prijatelj

Govor resnice je vedno preprost in brez vseh okraskov.

Amnianus

Življenje je kratko in res nima smisla, da ga porabimo tako, da premišljamo o tem, kako bi ga porabili.

Lewis

POŠKODBE V AVGUSTU

V mesecu avgustu smo imeli v podjetju 51 poškodb, od tega kar 11 na poti v službo in iz službe. V MO je bilo 18 poškodb, v PK 2, v FI 29, v VET 1 in v sektorjih 1 poškodba.

Zaradi teh poškodb smo izgubili 647 delovnih dni, 205 v MO, 46 v PK, 282 v FI, 33 v VET in 81 delovnih dni v sektorjih.

Glavo sta si poškodovala 2 delavca, oči 11, telo 3, prste rok 11, ostali del roke 9 in noge 15 delavcev.

Največ poškodb je bilo v četrtek 14; ponedeljek 12, torek 9, petek 8, sreda 5 in sobota 3 poškodbe.

V mesecu avgustu je bilo 10 poškodb več kot v istem mesecu lanskega leta.

Služba varstva pri delu

Fanima vas...

V MESECU AVGUSTU SO PRIŠLI

PPB:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
konstrukterji: Janez Grom, Janez Miklič, Salih Tobaishat; konstrukter prip. Viktor Grohar, teh. risar Karla Lunder.

MOj:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
zarilec Anton Perko, prip. peska Franc Godec, sklad. modelov Rado Skrabar.

MOs:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
prip. peska Jože Mišmaš in Stane Papež, zarilec Rutar Jože.
Iz JLA sta prišla livar Jože Likar, prip. peska Jože Plestenjak.

PK:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
pleskar Julij Pugelj in transp. delavec Srečko Glušič.
Iz JLA je prišel obl. varilec Jure Jakušič.

SK:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
kontrolor. prip. Jože Primc in Stefan Kranjec.

FRS:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
devizni referent Miroslav Brečko in finančni knjigovodja Kristina Nedeljko.

PTO:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
transp. delavci Jože Zore, Stanko Lever, Peter Hočevar, Franc Hočevar, Muhič Slavko.

PA:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
direktor PA Matej Suhač in vodja avtomon. Andrej Švigelj.

VET:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
avtomehnik Martin Marič, klepar Franc Šuštaršič, str. ključ. Franjo Matjašič, ključ. Miljenko Klobučar.
Iz JLA sta se vrnila pomožni tesar Isuf Heta in str. ključ. Jože Dugolin.

Sp. s.:
Potreba po zasedbi delovnega mesta:
referent za c. z. Rok Freyer.

FI:
brusilec Venčeslav Jemec, strugar Jožef Novak; strojni ključavničarji: Tomaž Lovšin, Ludvik Kranjc, Bela Bačič, Karel Gubič, Milan Kocjančič, Matija Razoršek, Niko Rupar, Miro Merhar; strugarji: Blaž Meznarič, Alojz Pučko, Rudi Jančič, Andrej Hartman, Rajko Jurjevič, Franjo Špear in Marko Gale; električarji: Janez Kozjek, Hogo Mihelin, Jure Šajatovič; ključavničarji: Drago Kolenc, Anton Frumen, Pavle Perko; brusilca Stanislav Pugelj in Branko Špendal; mont. nadz. Mirko Debeljak, pomožna delavca Milorad Stefanovič in Cvetko Andrijevič; brusilec Viktor Hren, vrtalec Andrej Babšek, elektro monter Franc Zmavc, rezkalec Antun Tomašek, zarisovalec Peter Štrban.

PK:
obložni varilci: Franc Pengal, Mohamed Murtič, Stevo Gradičnjani, Ivan Habjan; strojni ključavničarji: Stane Bratož, Franc Žabkar, Branko Mihelič; konstr. ključ. Jože Nagode, navezovalec Anton Pugelj.

KS:
strojni inž. prip. Boris Smirnov.

VET:
strojni ključavničarji: Danilo Žagar, Karel Kvas in Rudi Rijavec; električarja: Mitja Turk in Ervin Golob, ključ. Zdenko Kovač, avtomeh. Martin Marič, tehn. risar Slavka Kastelic.

MB: evidentičar Zdravka Orehek.

FRS: knjigovodja Erika Vogrinčič.

PPB: osnutkar Maja Kosec, posl. vodja Ivan Pavšelj, admin. Maržena Vukovič, tehn. risar Marjana Pavšič.

TPD: tehnolog Drago Pribošek.
NB: rezalec Anton Nose.

V MESECU AVGUSTU SO ODŠLI

MO:
čistilec Franc Rus, model. mizar Miroslav Plešec, livar Karel Babnik, jedrar Mirko Mlinarič, čistilec Miha Goričan, šamotar Mustafa Hasanovič, prip. peska Anton Rus.

PTO:
transp. delavec Janez Starič, lanser Gustav Zdravec.

Izlet upokojujencev v Fieso

Ves teden ni bilo mogoče reči, ali bo težko pričakovana prva septembrska nedelja sončna ali ne. V petek zvečer je Pavle Jakopič končno le napovedal zboljšanje vremena in v soboto popoldan so se že začeli zbirati prvi upokojujenci. Vsak je dobil rdeč nagelj z zelenjem.

Že pred eno uro popoldan je bilo zbranih 116 udeležencev izleta, ki so ga vodili: predsednik sindikata Franc Jevnikar, Ante Burič, Mara Dolinar in Milan Hercigonja. Za primer potrebe so vzeli s seboj še zdravnik in medicinsko sestro. Za vedro voljo je skrbel s poskočnimi vižami harmonikar Janez Šalamon. Porazdelili so se po treh avtobusih, posedli in se kmalu odpeljali proti Primorski. Prvi postanek je bil na gradu Socerb, ki ga je večina prvič obiskala. Čudovit je bil pogled na Dolino, Boljunec, Mačkovo lje in Žavljve. Malo dalje je ob Žavljjskem zalivu bilo mogoče videti na eni strani Milje, na drugi pa predmestje Trsta, ki je v daljavi izginjalo v sivini. Po okreplili so se odpeljali pro-

ti Kopru, kjer so si nekateri ogledali mesto in pristanišče. V Fieso so prispeli dokaj zgodaj, tako da so se pred večerjo še lahko uredili. Po okusni večerji so ob kozarcu vina obujali spomine na delo v tovarni. Marsikdo bi se rad spet vključil v ritem strojev, nakoval, pnevmatskega orodja, toda žal:
»...stroji, kladiva neutrudno hrume, leta prelepa v preteklost beže...«
Ob poskočnih zvokih harmonike so veselo plesali dolgo v noč. Le počasi so se mize praznile in šele po drugi uri so jo najtrdnjeji ubrali v »bunker« na okreplilo. Blizu četrte ure zjutraj so ti junaki, sedaj že izmučeni, našli pot pod odejo. Toda

že dve uri kasneje se je oglasila harmonika in najzgodnejši so že občudovali mrmrajoče valove in napor sonca, ki bi rado prodrlo izza nežnih, a odpornih meglic. Kmalu so se prvim pridružili še ostali in po sedmi uri so bili najbolj neučakani že v Piranu. Najvnetejši kopalci so se podali na kopanje. Vendar jih ni bilo mnogo. Nekateri se niso hoteli izpostavljati vetru, drugim se je zamalo zdelo, da sonce ni moglo pregnati nežnih oblakov, trem ali štirim pa »je noč pobrala moč«.

Čas je hitel. Ločiti se je bilo treba od božajočih valov in spet je bilo treba na težko delo — na kosilo, ki s svojo obilnostjo ni dovolilo več povratka k toplemu, kljub vetru in valovanju, čistemu morju. Samo ena sama samcata plavalka si je še enkrat zaželela rahlo razigranega morja. Med tem so ostali ob spremljavi harmonike zapeli nekaj narodnih in že je bila ura tri. Prtljaga se je selila iz sob v roke, pričelo se je poslavljanje od osebja počitniškega doma v Fiesi. Napotili so se proti avtobusom zadovoljni, z iskreno željo v srcih, da bi spet dočakali še eno tako srečno in brezskrbno »prvo septembrsko nedeljo upokojujencev v Fiesi«. Pred avtobusi je bilo še slikanje v spomin na veselo, še dokaj sončno nedeljo, ki jo je kot vsako leto doslej priredil kolektiv TZ Litostroj svojim nekdanjim sodelavcem. Upajmo, da je fotografu uspelo ujeti na film vso skupino udeležencev, ki so se nato s pesmijo odpeljali nazaj v Ljubljano. Domov so prispeli ob prvem mraku zadovoljni in srečni ter polni lepih spominov. ETA

Opozorilo!
Udeleženci, ki želijo sliko za spomin, naj jo naročijo pri tov. Malči Braz v sindikatu.

Dominiku Žnidarčiču v spomin

Našega dolgoletnega sodelavca Dominika, žerjavovodje v finalni proizvodnji, ni več med nami. Nepričakovana novica o prometni nezgodi v Sentvidu, 5. septembra t. l., v kateri je tragično preminil, je razžalostila vse sodelavce, ki smo ga poznali.

Tov. Žnidarčič se je zaposlil v metalurških obratih podjetja v začetku leta 1954, kasneje je spadal v bivše oskrbovalne obrate, opravljal pa je delo v metalurgiji in za tem v finalni proizvod-

nji, katere član je postal pred dvema letoma. Zaradi sposobnosti se je iz transportnega delavca metalurških obratov prekalificiral za odgovornejše posle na delovnem mestu žerjavovodje in na tem mestu je ostal vse do zadnje ure.

Pokojni Dominik je bil izredno skromen, tih, marljiv in pošten sodelavec, ki je vse svoje delo posvetil podjetju in domu. S skromnimi zaslugi se je preživil v Ljubljani, istočasno pa je skrbel tudi za dom in družino v Kladjah pri Trebiji v Poljanski dolini, kjer je z ženo počasi, toda vztrajno gradil dom za družino. Žal mu je neizprosna življenjska usoda preprečila nadaljevati začetno delo.

Kot jubilat — 15 letnik je prejel v petek, 5. t. m. tudi priznanje podjetja za svoje delo. Pretekla ni niti ena ura od čestitke, ko je ugasnilo njegovo življenje.

Ko pokojniku izrekamo zahvalo za njegovo delo, mu tudi obljublamo, da ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Njegovi sodelavci

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega moža in ata Dominika Žnidarčiča iz Kladij se iskreno zahvaljujemo vsem delavcem kolektiva Litostroj in sindikatu za denarno pomoč v težkih dneh. Zelo smo hvaležni tudi članu kolektiva za govor ob odprtem grobu in vsem znancem, sorodnikom in prijateljem za vence in cvetje.

Zalujoča žena Francka, hčerki Cilka in Mojca, sin Boris in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani izgubi mojega moža Karla Magdiča se iskreno zahvaljujem glavnemu odboru sindikata in članom PTO za izkazano pomoč. Prav tako se zahvaljujem vsem članom kolektiva, ki so mi moja moža v tako velikem številu spremili na zadnji poti.

Vsem še enkrat iskrena hvala.
Vera Magdič

POVPREČNI JUGOSLOVAN

Jugoslovan poje na leto povprečno 8,8 kg govedine, 12,5 kg svinine, 2,3 kg bravine, 4,4 kg perutnine in 1,7 kg rib, porabi 7,3 kg svinjske masti, popije 74 kg svežega mleka in 16,2 litra piva ter poje 88 jajc.

V primerjavi z obdobjem pred desetimi leti se je izrazito povečala potrošnja sladkorja, piva, južnega sadja in rastlinskih olj.

Povprečna tričlanska delavska družina z dohodka 1.521,4 din mesečno je lani porabila 28,1 odstotka za prehrano, 4,5 odstotka za tobak in pijače, 9,7 odstotka za obleko in obutev, 13,5 odstotka za stanovanje, 2,8 odstotka za higieno in zdravje, 4,4 odstotka za izobrazbo in kulturo, 6,4 odstotka za prometne storitve, 11,4% za posojila, 12,7 odstotka mesečnih dohodkov pa je privarčevala.

V pokoj je odšla naša dolgoletna sodelavka Vera Strajnar. V Litostroju je bila 17 let, zadnja tri leta pa je delala v uredništvu časopisa »Litostroj«. Želimo ji mnogo vedrih dni v pokoju.

Prejeli smo...

Od dolgoletnega sodelavca smo prejeli pismo, ki ga objavljamo:

Kot prejšnja leta, se je tudi letos sindikat litostrojskega kolektiva spomnil svojih odsluženih delavcev — upokojujencev.

Sindikatu je upokojujencem priredil lep izlet v Fieso, kjer je bil zanje prirejen prisrčen sprejem in pogostitev. Da je bil izlet še bolj izpolnjen, so si upokojujenci spotoma ogledali še grad Socerb in se ustavili tudi v Kopru. Zvečer so se nekdanji sodelavci in tovariši iz podjetja prisrčno pogovarjali, kako je bilo nekdanj in in kako je danes, kajti večino še vedno zanima življenje v tovarni in se veselo njenih uspehov. Drugi dan biva v počitniškem domu so se tovariški odnosi med

upokojujenci še bolj okreplili in trdno upajo, da se ob letu obsorej zopet kje sñdejo.

Vsi upokojujenci pa so si edini, da je to zares lepa gesta litostrojskega sindikata, da enkrat letno zbere skupaj upokojujence. S tem izrekajo vsi enoglasno zahvalo vsem, ki so pripomogli, da so upokojujenci užili v kratkem času toliko lepih trenutkov.

Tone Friškovec
upokojujenec-delovodja

Uredništvo je prejelo še več zahval naših upokojujencev, ki so se udeležili izleta v Fieso. Med drugim tudi daljši dopis tov. F. Bedine. Zaradi pomanjkanja prostora, žal, ne moremo vseh objaviti.

Posnetek pred odhodom iz Fiese, kjer so bili litostrojski upokojujenci na izletu 6. in 7. septembra letos

ČLOVEK IN DELO

Zdravje, delo in produktivnost

Oglejmo si, kaj je socialno blagostanje. Ta pojem je lahko zelo ozek ali pa širok. Točneje ga opredeljuje stopnja splošne gospodarske razvitosti. Razumljivo je, da ima prebivalec pragozda manjše potrebe kot prebivalec ameriškega velenja. To najlepše vidimo na primeru švedskega socialnega blagostanja, vendar so tudi tu primeri, da vsakdo le ne dobi vsega, kar mu gre.

Naš sistem omogoča uveljavljanje vseh pravic, ki pripomorejo do socialnega blagostanja. Žal pa marsikdaj mi sami te možnosti iz različnih vzrokov omejujemo, ker pretirano izrabljamo ali zlorablamo sredstva socialnega blagostanja.

Osnove socialnega blagostanja so delo, stanovanje in hrana. Po ustavi ima vsakdo pravico do dela. Vendar pa nam pravica do dela nalaga tudi dolžnosti. Opravljena dolžnost nam daje bazo za socialno blagostanje, ali povedano z ljudskim rekrom: »Brez dela ni jela«. Vendar marsikdo misli, da v socializmu ta rek ne velja.

Druga osnova socialnega blagostanja je stanovanje. To ni za vsakega enako, vendar ne zaradi družbenih razredov, temveč zaradi različnih potreb. Stanovanje je lahko samo kraj počitka po delu, tedaj je lahko majhno. Lahko je tudi kraj, kjer se človek po opravljenem delu izpopolnjuje in širi svoje obzorje zase in za potrebe delovnega mesta. Tedaj potrebuje večje stanovanje. Na velikost stanovanja vpliva tudi število družinskih članov. Seveda pa bi v tem primeru morali biti stanovanje zgrajeno tako, da bi ga lahko dobil tudi tisti z nizkimi osebnimi dohodki, premožnejši si bi ga pa lahko dodatno opremil z vsemi modernimi pridobitvami.

Tudi hrana pomeni važno osnovo socialnega blagostanja, čeprav je že v tesni povezavi s telesnim blagostanjem. Vsak ima pravico do primerne hrane, ki mora biti mešana tako, da dobi telo potrebne sestavine za svoj obstoj in vir energije, ki jo potrebuje za opravljanje dela.

Žal pa ljudje največ grešijo pri osnovah socialnega blagostanja, čeprav današnja doba s svojimi mednarodnimi predpisi omogoča vsakomur določeni minimum.

Marsikdo misli, da mu socializem mora omogočiti delo, kjer bo veliko zaslužil. Ne samo, da je za vsako delo potrebno določeno znanje. Človek mora biti tudi zdrav, primerno razvit in odporen. Tako pa marsikdo zataji bistvene zdravstvene napake, s čimer pa ne škoduje samo svojim sodelavcem, ampak tudi sebi. Tudi pri delu velja isto kot pri petju: kdor nima glasu in posluha, ne more biti pevec. Žal se po tem ne ravna pri iskanju dela. Pričakuje, da se bo v množici lahko skrnil in dobro zaslužil. Morda bo v začetku uspel, vendar ga bo prej ali slej okolje odkrilo, ali ga bo izdalo lastno telo. Takrat bo sam nosil glavne posledice.

Tudi pri stanovanju marsikdaj grešimo. Ali to vprašanje zane-marjamo, zanašajoč se na družbo, da ga bo rešila, ali pa na račun zdravja in hrane pretirano stiskamo pas, da bomo imeli čim lepše, večje in čim bolj moderno opremljeno stanovanje. Rekli smo že, da je za stanovanje odločilen namen, kateremu naj služi. Na to bi morali misliti takoj, ko odrastemo in se zaposlimo. V ta namen bi morali že zgodaj hraniti denar, da bi si lahko brez škode za zdravje kmalu pridobili stanu in poklicu primerno stanovanje.

Pri tem bi omenil še en problem, ki je opazen, ker smo se preko noči motorizirali. Ogromni večini naših motoriziranih

znanec pomeni avto zunanji znak stopnje v družbi. Marsikdo meni, da je njegova veljava večja, čim večjo cestno ladjo ima. Vendar je to popolnoma zgrešeno. Res je avto znak standarda, vendar je prvo njegova potreba in potrebi primerna velikost. Avtomobil sme porabiti samo tista sredstva, ki nam ostanejo, ko smo že poskrbeli za stanovanje, hrano, oblačila, izobrazbo itd.

Tako pa opažamo tiho tekmovanje med sosedi, kdo bo imel lepši in večji avto. Posvečajo mu vse proste trenutke, ga čistijo in likajo ter kradoma opazujejo, če sosed vidi njihovo bleščečo pločevino. Dandanes je avtomobil potreben, saj nam prihrani čas, skrajša razdalje in omogoča, da tudi ob slabem vremenu opravimo naloge. Avto pa ne sme biti lažen prikaz osebne veljave in to na račun drugih osnov osebnega blagostanja, posebno, ker na drugi strani odvzame našemu telesu prepotrebno gibanje na svežem zraku.

Tudi na račun hrane veliko grešimo, bodisi zaradi nepoučenosti, malomarnosti, ali lenobe. V današnji dobi je mogoče z majhno prizadevnostjo, brez večjih stroškov izbrati in pripraviti tako hrano, ki bo telesu nudila dovolj za pravilen razvoj, pri tem pa omogočila opravljanje dela brez trošenja rezerv v telesu. Žal pa opažamo težke napake v načinu prehrane: preveliko poročnost kruha, večinoma enolična hrana, nepravilna razdelitev obrokov tekom dneva itd. Še hujša napaka je uživanje alkohola namesto hrane, kar dela marsikdo med nami zjutraj pred odhodom na delo. Mladi, posebno dekleta mnogo greše pri prehrani. Nakup oblek ob enkratnem obroku hrane na dan ni redke pojav. Še bolj pa grešijo, ko zaradi strahu pred debelostjo zmanjšujejo in redčijo dnevne obroke hrane. Pred leti sem pri svojem delu opazoval mlada dekleta, ki so prišla z dežele v mesto. Ob nastopu službe so bile to zdrave »kmečke bunke«, kot pravimo. Njihovo telo je kipelozdravja in moči. Toda že čez leto ali dve so se začele oglašati v ambulanti zaradi težav z želodcem, zaradi glavobolov, utrujenosti, prehladov itd. Podrobneje izpraševanje o načinu njihovega življenja je kmalu pokazalo vzrok. Zaradi pretirane skrbi za obleko, obutev, lepotilna sredstva itd. so morale zmanjševati izdatke za hrano. En sam obrok na dan in še ta zvečer, ko je gospodinja šla spat, je hitro pripomogel, da so postale vitke, lepo napravljene mestne gospodične. Tak način življenja pa jim je pustil težave, ki jih prej niso poznale. Žal je pomoč takrat pozna in le malo uspešna, če mlado dekletu noče poslušati pametnih nasvetov.

Pod okrilje pojma »socialno blagostanje« spada še mnogo stvari: zdravstveno varstvo, varstvo pred vsemi nepravilnimi okolja in narave itd.

Važnejša je seve ugotovitev, da se telesno, duševno in socialno blagostanje tako tesno med seboj prepletajo, da jih ne moremo ločiti. In ne samo to, lahko bi celo rekli, da napačno povečanje enega blagostanja uničuje drugo in s tem spet prvo. To vidimo na primeru deklet, ki so hotele na račun hrane biti čim lepše in privlačne. Zaradi boleznih so manj zaslužile in si niso mogle kupovati oblek in iti v korak z zdravimi dekleti. Za lepa in zdrava dekleta so se fantje zanimali, za bolehe se pa nihče ni zmenil.

Vendar ne smemo misliti, da je zdravje kot popolno telesno, duševno in socialno blagostanje neodvisno od okolja. Kakor se telesno, duševno in socialno bla-

gostanje med seboj prepletajo in so v tesni medsebojni odvisnosti, tako je tudi človekovo zdravje tesno povezano z vsem dogajanjem v prostoru in času. Razpravljanje o vseh vplivih dogajanj okoli človeka bi nas privedlo predaleč. O vsem tem bi lahko napisali najmanj eno knjigo. Za nas so važnejši vplivi delovnega okolja. O tem smo sicer že nekaj slišali (gl. članke »Delovno okolje in zdravstveno varstvo«, Litostroj št. 6, 7, 8, 10, 11, 12/1968 in 2, 3, 4, 5, 6/1969). Toda prav je, da nekateri stvari pogledamo še z druge strani, posebno, ker so v omenjenem sestavku opisani samo škodljivi vplivi delovnega okolja. Vsaj vemo, da na zdravje ter na delo in produktivnost vplivajo še drugi činitelji delovnega okolja, n. pr. organizacija dela, tehnološki postopek, razporeditev odmorov, odnosno počitka, delovni čas itd. V omenjenem članku je bila naglašena potreba po tesnem sodelovanju medicine in tehnike, zdravnika in inženirja. Nismo pa omenili strokovnjaka, ki je zelo pomemben za dvig produktivnosti, ne da bi trpelo človekovo zdravje. To je evgonom. Z njim mora tesno sodelovati zdravnik in inženir. Žal je to mlada veda in tudi strokovnjakov je malo.

Zato bi morali upoštevati izkušnje, ki so se nabrale širom sveta in prilagojene uporabiti pri nas. O tem se bomo pogovorili prihodnjic.

Dr. Edo Tepina

Spet nas je zapustil inženir

Diplomirani inženir strojništva Jože Začasnič je bil v času študija eden boljših. Redno opravljanje izpitov in visoke ocene so ga uvrščale med najboljše študente, kar jih je imelo podjetje na plačnem seznamu. V času počitniške prakse mu je zato bilo dovoljeno, da si sam izbira področje nabiranja praktičnih izkušenj. Že ta praksa je nakazovala perspektivno kvaliteto, saj si je izbral delavnico kot mesto, kjer se da največ pridobiti. Njegove izredne kvalitete pa so se posebej prišle do izraza v neposrednih kontaktih z delavci, ko je skušal z integrali in diferenciali dokazovati možnosti in praktične izvedbe nekaterih sicer enostavnih delovnih operacij. Ob tem ni bilo opaziti, da bi delavci čutili kakršnokoli junačevje mladega, bodočega inženirja.

Nasploh je bilo tedaj ustvarjeno prijetno vzdušje tudi med nadrejenimi, ki so si obetali izboljšano kvalifikacijsko strukturo v proizvodnji s tem, ko se eden od bodočih inženirjev zani- ma za proizvodnjo bolj kot ostali. Od davnih časov pa do danes se namreč ni zmanjšal interes za izboljšanje kvalifikacijske strukture v proizvodnji, če pa gre za inženirja in povrh vsega še za enega boljših, je vse to v prid tudi statističnim pokazateljem izven okvirov podjetja.

Odlična diploma in zanimanje inženirja Začasniča za neposredno proizvodnjo so obilno zaposlili vse faktorje, ki imajo karkoli opraviti s kadrovsko politiko v tovarni.

Kaj pa mislite; inženir za neposredno proizvodnjo pa še sam se ponuja kot zrela zdrava hrushka obralcu v sadovnjaku, ki je sicer slabo obrodil.

V Kadrovske službi so se uklo-nili mnenju proizvodnih vodilnih, da v tem primeru ne bi kazalo uveljaviti običajne pripravniške dobe. »Prav«, so rekli kadroviki; »razporedite ga na primerno delovno mesto, kjer si bo lahko nabral izkušenj.« Veliko jih je bilo, ki so si kadrovanje po svoje razlagali. Prevladali so tisti, ki so trdili, da je treba temeljito spremeniti kadrovske službe vodilnih in jo zamenjati z mladimi.

Inženir Začasnič je zasedel vodilno delovno mesto. Kmalu za tem je inženir Začasnič začel uveljavljati svoje pravice glede osebnih dohodkov. Kadrovci so menili, da se mlad delavec deformira, če ga razporediš na delovno mesto s polnimi osebnimi dohodki. Zato so inženirja razporedili nekoliko nižje...

Aktivno sodelovanje inženirja Začasniča v samoupravnih organizacijah ni prispevalo k povečanju osebnih dohodkov. Tudi nekaj pritožb, ki jih je inženir naložil na samoupravne organe in nadrejene, ni vplivalo na to, da bi mladega inženirja razporedili v najvišjo možno postavko.

Mladi inženir Začasnič je odpovedal delovno razmerje, ki je trajalo le tri leta. Nekateri so menili, da je odpovedal zato, ker se ni mogel vziveti v delovno okolje, kjer se vedno vlada obrtniška miselnost. Vsekakor pa se je znatno poslabšala kvalifikacijska struktura v neposredni proizvodnji.

Zdaj bo podjetje iskalo nadomestilo. Lahko bo tudi inženir in ne bo potrebno, da bi bil eden najboljših.

—joj—

Učitelja in učenec

Ob letošnji obletnici ustanovitve podjetja smo imeli v izobraževalnem centru štirinajst jubilarov, kar je precej za razmeroma majhen kolektiv. Trije sodelavci so prejeli priznanje za svojo desetletno litostrojsko delovno dobo, osem jih je praznovalo petnajstletnico, trije pa dvajset let dela v izobraževalnem centru oziroma v Litostroju.

Dvajsetletniki so inž. Valentin Bizjak, predavatelj in predstojnik za redno izobraževanje zaposlenih, tov. Vojmir Serbec, učitelj praktičnega pouka in tov. Rafael Pečirer, učitelj strokovno-teoretičnih predmetov na poklicni šoli. Zanimivo je, da je dvajsetletnico zaposlitve v izobraževalnem centru praznoval nekdanji učenec s svojima učiteljema. Tov. Pečirer se je namreč leta 1949 vpisal v našo poklicno šolo, a se je kasneje lotil študija na višji pedagoški šoli in postal predmetni učitelj za strokovno-teoretične predmete. Ker se učne poklica šteje v litostrojski staž, je tako praznoval jubilej hkrati s svojima nekdanjima učiteljema — sedanjima kolegoma — ki sta v letu 1949 pričela poučevati v tedanji industrijski šoli.

To pa še ni vse. Prav ta posebnost nas je vzpodbudila, da smo pregledali litostrojski staž vseh članov delovne skupnosti izobraževalnega centra in ugotovili naslednje:

Od 62 zaposlenih ima kar 42 ali 67,7 odstotka deset in več let delovne dobe v Litostroju oziroma izobraževalnem centru. Veterani so tov. Davorin Vičič — sekretar ICL, tov. Dominik Komel — učitelj praktičnega pouka in tov. Štefka Leskovšek, računovodkinja doma IC. Njim so se pridružili prej omenjeni letošnji dvajsetletniki. Skupaj je torej šest članov delovne skupnosti, ki imajo dvajset ali več let litostrojske delovne dobe. Osemnajst jih ima petnajst do dvajset let, nadaljnjih osemnajst pa od deset do petnajst let delovne dobe v Litostroju.

Če pogledamo podatke samo za prosvetni kader v izobraževalnem centru, ugotovimo, da je

stanje še ugodnejše: kar 73,3 odstotka ali skoraj četrtina prosvetnih delavcev je že deset in več let zaposlenih v izobraževalnem centru oziroma v Litostroju — med njimi štirje dvajset in več let.

Prav gotovo je za izpolnjevanje nalog, ki jih ima izobraževalni center, zelo pomembno, če ima kader dolgoletne, dragocene izkušnje. Poleg delovnih izkušenj si ta kader pridobiva višjo in visoko usposobljenost, saj 13 prosvetnih delavcev študira. Ve-

čina jih je tik pred diplomom. Vedno smo si tudi prizadevali, da bi pridobili in razvijali kader za strokovni pouk iz vrst naših nekdanjih učencev. Pomemben je podatek, da je od vseh sedaj zaposlenih prosvetnih delavcev 10 obiskovalo našo poklicno šolo; spoznali so že delo v proizvodnji in Litostroju.

V ugotovitvah tega kratkega zapisa se zrcalita skrb podjetja za pogoje dela pri usposabljanju kadrov za podjetje pa tudi zavzetost kolektiva izobraževalnega centra za to delo. Lahko že govorimo o tradiciji kadrovske politike v izobraževalnem centru, ki jo bomo razvijali še naprej.

H. Premelč

Tov. Vojmir Serbec in inž. Valentin Bizjak — učitelja, in Rafael Pečirer — nekdanji učenec — letošnji dvajsetletniki v IC

SERPENTINE

Serpentine rešujemo tako, da začnemo pri številki 1 v levem kotu in vpisujemo besede v desno. Ko pridemo do konca vrste, se obrnemo in pišemo v drugi vrsti v levo itd. Vsaka naslednja beseda se začne s poslednjo črko prejšnje besede.

1. turistični otok pri Napoliju, 2. muslimansko moško ime, 3. očanec, 4. kovinar, 5. vojaška enota, 6. žensko ime, 7. Ahajci, 8. elektr. nabit delec, 9. italijansko

mesto, 10. pevski glas, 11. italijanski komik, 12. horizont, 13. samec domače živali, 14. ruska reka, 15. pogan, 16. reka v Sloveniji, 17. obvestilo, 18. neumna ženska, 19. širok hodnik, 20. francoski pisatelj, 21. zveza, 22. žensko ime, 23. v NOB padli alpinist, 24. iglasto drevo, 25. spremljevalec boga Erosa, 26. napor, 27. pristaniška naprava, 28. hrvaška reka.

1		2		3		4	
	9		8		7		5
			10		11		13
17			16		15		14
			18		19		20
	25		24		23		22
			26		27		28

Financiranje stanovanj

(Nadaljevanje s 1. strani)
novanj, je za sedaj bolj težko točno predvideti. Jasno pa je, da ne sme nihče pričakovati, da bi podjetje v celoti, brez udeležbe delavca, financiralo nakup ali gradnjo stanovanj. Ne vemo še, kako bo rešeno vprašanje 4 odstotnega stanovanjskega pri-

spevka, ki ga bomo plačevali le še do konca tega leta. Zadevo bo treba rešiti v okviru republike, občine oziroma same delovne organizacije. Sedanji 4 odstotni stanovanjski prispevek ne krija v celoti potreb po sredstvih za nakup in gradnjo stanovanj in jih bo kril vedno manj, če bo

Kot kaže slika, je bilo po obratih razpoloženje zelo veselo, ko so 5. septembra t. l. razdelili darila in pohvale 10, 15 in 10-letnikom. Za 20-letno sodelovanje je prejelo kristalne vaze 153 delavcev, diplome za 15-letno sodelovanje 158 delavcev in 122 delavcev je prejelo za 10-letno delo zapestne ure.

dinamika zviševanja cen naraščala s takšno vrtoglavostjo. Če bomo hoteli še nadalje graditi nova stanovanja oziroma kreditirati kupce, bo sedanji prispevek treba obdržati ali ga celo povečati. Za kontinuirano reševanje stanovanjske graditve pa bo treba za leta vnaprej načrtovati potrebe in sredstva oziroma iskati novih rešitev, kot n. pr. z večletnim namenskim varčevanjem oziroma pridobivanjem kreditov na podlagi varčevanja. V tem poslu bosta morala biti udeležena tako delovna organizacija kot delavec.

Kljub nekaterim težavam in pomanjkljivostim v iskanju najugodnejših in najustrežnejših rešitev pri reševanju razdeljevanja stanovanj in financiranja gradnje smo lahko z rezultati lanskega in letošnjega leta zadovoljni. Primerjava pridobivanja stanovanj prek zadružne graditve in financiranja individualnih gradenj v prejšnjih letih s financiranjem nakupa in gradnje v preteklih 12 mesecih, nam pokaže, da si je prej zagotovilo letno stanovanje od 40 do 60 delavcev, sedaj pa se število giblje med 80 in 100 delavci ali približno polovico več. Tak rezultat nam je garancija, da smo na pravi poti za doseg novih uspehov.

M.K.

HOMO AUTOMOBILICUS

(poskus portretne študije)

To je dokaj nova podzvrst človeškega rodu. Pri iskanju razvojne poti ni treba segati nazaj do primatov med opicami, ampak le do neposrednih prednikov, do voznikov, furmanov, zapravljevalcev. Današnji avto bi vsekakor veliko bolj zaslužil ta lepi izraz: zapravljevalec!

To pot se omejimo le na šoferja B kategorije, amaterskega voznika. Že pri imenu vidimo, da ni tisto, kar je, to je francosko »chauffeur« ali po slovensko »kurjač«.

Rajniki Moša Pijade je menda nekoč hudobno pripomnil, da so na svetu tri vrste ljudi: dobri, slabi in šoferji. Škoda, da ga ne moremo več osebno pobarati, kako je s tem mislil.

Homo automobilicus se »kot tak« spočne že v ranih deških letih, ko pozna vse domače in tuje avtomobile, neustrudno zbira prospekte in samo preži na priložnost, da bi se sam sedel za volan. Ta avtomobilski nosečnost traja vse do tistega blaženega trenutka, ko ti da komisija (povprečno po dveh poskusih) spričevalo, da si voznik. To je rojstni list. Shodi pa takrat, ko dobi svoj voziček. Nekateri imajo rojstni list že pred avtomobilom, nekateri pa se vozijo tudi brez rojstnega lista. Njihovo ilegalnost odkrije kaka ograja, drevo ali drug avto, kamor se zaletijo.

Odnos šoferja do avtomobila je na vso moč podoben homoseksualnemu razmerju. Kot kak »topli bratec« pozabi homo automobilicus na vse poštene, domoljubne, služboljubne, zakonske, družinske in še druge moralne obveznosti ter posveča vso pozornost svojemu vozičku: neguje ga, pere, gladi, maže, otipava, ga postavlja v senčico zeleno, za vsako malenkost ga pelje na servis, v to avtomobilsko ambulanto ali bolnico.

Malo je zakonskih mož, ki bi vedeli kaj pohvalnega povedati o svojih ženah, toda svoj avto pa hvali vsak šofer. Če je žena kaj bolna, se nič kaj ne vznemiri. Kaj bi, saj ženske zmeraj nekaj tožijo in jim vedno kaj manjka. Če pa začne pri avtomobilu šipica šklepetati, bo brž pohitel z njim na servis. No, pa tudi sam rad stopi v ozadje, če gre za pločevinasto škatico. Če njega boli zob, bo mučniško, herojsko, svetniško trpel in ne bo našel časa za dentista. Če pa je z avtomobilom zobčkom kaj malega narobe, bo kar med službenim časom odhitel k mehaniku, saj vendar ne more pustiti, da bi se delala škoda.

Pretrajljivo opazne so tudi spremembe v njegovi osebnosti. Varčnost — odnos do »finan-

nih sredstev«. Naenkrat se mu zdi škoda denarja za nove nogavice, saj lahko žena stare zakrpa, škarij ne bomo kupovali, maslo je nepotrebna potrata, gledališče neumnost, koncerti sploh traparija, žena naj svoj zimski plašč kar obrne, pa bo spet nov, mulci ne potrebujejo novih oblek, saj smo mi tudi z zakrpanimi hodili v šolo, pa dobro študirali. Toda za avtomobilski zapravljevalec (beri: požiralnik denarja) nikoli ni škoda denarja. Na črpalki odrineš pet jurjev za bencin, ne da bi trenil, na servisu 120 jurčkov za nove bate, pa se ti srčni utrip ne dvigne za pol enote. Včasih smo brali: vse za petletko, danes pa ravnamo: vse za avto (pa še res je!).

Resnicoljubnost. V tem pogledu jo homo automobilicus pravi križanec med učencem pred šolsko tablo in nedeljskim lovcom. Govori tisto in tako, kot mu bolje kaže. Svojim prijateljem bo pripovedoval, da je vozil iz Kopra v Ljubljano dobro uro, povprečno s kakimi 150 na uro, pred sodnikom za prekrške pa se bo zaklinjal na čast stare matere, da nikjer ni vozil čez 60, saj je bila vendar kolona in da se mu sploh smili avto, saj ga ni zadel na tomboli.

Samozavest je velika, večja, največja in sorazmerna s številom konjskih moči v avtomobilu, številom prevoženih kilometrov, barvo prevleke, velikostjo garaže, masko ter modelom avtomobila. Vsak zase najbolje vozi, najbolj varno, ekonomično, vsi drugi so pa bolj ali manj samo peki ali pa sploh samo svinje. Tisti Polde recimo vozi v Kačje ride z drugo, ko vendar vsak osel spelje s tretjo, File naliva v motor domače olje, potem se pa čudi... Na vozniki je imel že nič koliko »gustih situacij«, iz katerih se je on dobro izmazal, ker je pač on. Prevozil je brez defekta in karambola že 100 tisoč kilometrov, no, za tistih nekaj karambolčkov so bili pa tako tisti drugi krivi.

Etika, odnos do ljudi. Najprej je treba povedati, da je homo automobilicus sploh izven kategorije navadnih ljudi. On je nadstava človeka. Vsi drugi se pa delijo v dobre in slabe. Dobrih je pravzaprav zelo malo: tisti, ki mu posodi pet litrov bencina, mu da jermen za dinamno ali ga »šlepa« od Senožec do Postojne. Vsi drugi pa, res škoda, da so sploh na svetu. To so recimo pešci, kolesarji, vsi drugi avtomobilisti. Če bi bilo po njegovem, prav globoko v srcu si to želi, bi kuga vzela vso to svojat, ostali naj bi samo servisi, bencinske črpalke, avtomobilske trgovine in tudi prometnih miličnikov zaradi njegovega ne bi bilo treba. On vedno

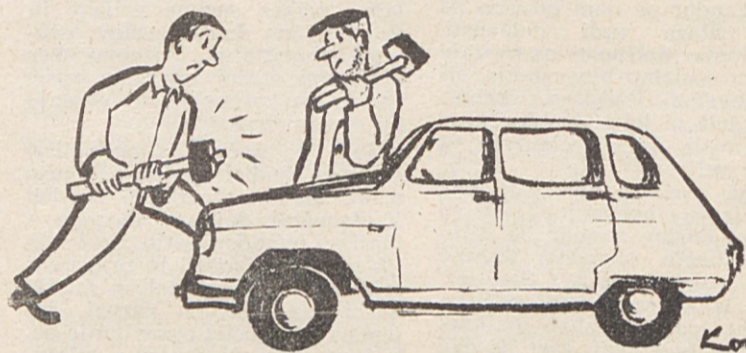
vozi o. k. To bi bila idila! Na servisu ne bi bilo več treba čakati, biti ponižen, prosjčiti, kazati ljudomil obrazek, se nasmihati mojstru Svedru, ga prijateljsko cukati za rokav. Ker bi bil edini, bi te že na vratih čakale belo slečene deklice, pozdravili predstavniki sindikata sv. Elije in tvoj avto po beli preprogi spustili v delavnico. V zahvalo, da si jih počastil z obiskom, bi ti poklonili zlat obesek za ključe. Ej, ja, danes pa še nismo tako daleč. Danes ti prav nič ne manjka, če ne veš, kakšno funkcijo ima v nebesih nadangel Gabriel, pa kdo je recimo predsednik skupščine. Važno je le, da poznaš, čim bolje seveda, mojstra v servisu delavnici, po kakem mehaniku v ulici. To so koristna poznanstva.

Homo automobilicus je tudi izrazit enosmernik. Prej ga je še malo zanimala kultura, umetnost, politika, gospodarstvo, prihodnost naroda in družbe, tehnika. Danes ga njegov ventilček bolj zanima kot pristanek na Luni, vzdrževanost ceste na Jezerko stokrat bolj kot izid volitev v samoupravne organe. S češkim turistom bo na začetku bolj iz vljudnosti nekaj spregovoril o Dubčku, potem pa kar hitro prešel na češke oktane. Ne bo se več spozabil, da bi prebral Goethejevega Fausta, toda prebral bo vse novice o Volkswagnu, tisočkrat več ve o Renaultu, kot o predsedniku francoske republike. Žaromet njegove pozornosti obsveti nekaj prometnih znakov, reklamne table za gostišča. In ko s prstom po karti išče pot za izlet prihodnje nedelje, ne bo gledal, kje je kaka forma viva, cerkev s starodavnimi freskami, ohranjena arhitektonsko čista hiša, ampak do kod pelje lepa cesta, kje se dobi kaj dobrega za pod zob in za na zob.

On je nadalje človek z dvojno dušo. Kadar vozi agresivno, prehitava vse, povsod in ob vsakem času, vozi v škarje, vozi slalom po ridah, sunkovito zavira, potem spet požene s polnim plinom in brenčočim motorjem in mu na ovinkih zvižgajo gume in je pri vožnji podoben coprnici na Kleku, potem trdi o sebi, da vozi mladostno, športno, podjetno, skratka kakor pravi šofer. Če pa drugi šofer počne kaj podobnega, večinoma v zmernejši izvedbi, potem je to pravi norec, splošna ljudska nevarnost na cesti, morilec ljudi in uničevalec avtomobilov in mu iz voza grozeče žuga, maha, krili in morda celo odpre okence in zaničevalno pljune za njim.

No, kar potolažite se! Taki so samo drugi šoferji, mi nikoli.

Nace Iskra

Litostrojske navade ne smejo v proizvodnjo avtomobilov

IZBRANE MISLI

Modrijan naredi enkrat to, kar neumnež naredi stokrat.

Gracijan

Prerok laže samemu sebi, demagog laže vsem drugim.

Nietzsche

Satire, ki jih hvalijo celo cenzorji, ne zaslužijo drugega kakor to, da jih prepovedo.

Lambetta

Samice vseh živalskih vrst, pa tudi človeške so najnevarnejše takrat, ko je videti, da se umikajo.

D. Margius

Ljubezen je strast, kjer se največ govori.

Wilson

Če ne bi bilo moških, bi se ženske sijajno razumele.

La Bruyere

Vsakomur je treba dati pravico, da ima prav, pa tudi, da se lahko zmoti.

Lattimore

Samo neumni in mrtvi ne spreminjajo svojega mnenja.

Lowell

Morda zakoni sploh niso potrebni — pošteni jih ne potrebujejo, nepoštenih pa tako ali tako ne pobiljšajo.

Demosten

Za neprijetne resnice poznamo samo eno zdravilo — moramo se z njimi sprijazniti.

Camus

Modrijanu je največ krepost, bedaku udobnost.

Konfucij

Svoboda je sad, ki ga moramo obirati vsak dan, sicer zgine.

Philips

Za zlato je moč kupiti samo poprečnost.

Schopenhauer

Edina zver v areni, kjer so bikoborbe, je publika.

Ibanez

Človek, ki ima v sebi mnogo, ne potrebuje na sebi ničesar.

Goethe

Ljudje so močni samo takrat, ko zastopajo neko idejo, ko se ne zmenijo več zanjo, njih moč izgine.

Freud

Logični sklepi so ptičja strašila za neumne in svetilniki pametnim.

Huxley

Gostje me vedno razvesele. Če me ne razveseli njihov prihod, bom prav gotovo vesel, ko bodo odšli.

Shaw

Zapeljivca lahko največ nauči neizkušena ženska.

Casanova

V vojni odločnost, v porazu ponos, v zmagi velikodušnost.

Churchill

Za večino pametnih je življenje večeren kompromis med idealnim in uresničljivim.

Russel

Ideje ne morejo živeti, če se ne borimo zanje vsak dan.

Mann

Ne posojajte ljudem denarja: ko ga bodo morali vračati, vas bodo zasovražili.

Hope

Prvi kozarec — človek pije zganje, drugi kozarec — zganje pije zganje, tretji kozarec — zganje pije človeka.

Japonski pregovor

Z ljubeznijo je kakor z ošpicami — kolikor je bolnik starejši, toliko je slabše zanj.

Jerrolds

Najboljši vladar je tisti, ki vlada z železno roko v baržunasti rokavici.

Karel V.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 56-021 (h.c.) int. 582 — Cena posamezni številki v prodaji 50 Sdin — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.